

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Udeležencem slovanskega učiteljskega kongresa v Pragi.

Odbor za slovanski učiteljski kongres v Pragi je marljivo na delu in skrbi vsestransko, da se shod izvrši lepo v čast slovanskemu učiteljstvu in v prospeh slovanskega ljudskega šolstva. Udeležba obeta biti velikanska. Častno bode zastopano slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo. Zglasilo se je do danes že 30 udeležencev; tudi Dalmacija pošlje svoje zastopnike.

Označil sem v zadnji številki „Učit. Tovarisa“ železniške proge, po katerih se bodo vozili oni, ki kupijo okrožne vožnje listke. Zglasiti se morajo zanje pri najbližji železniški postaji vsaj 3 dni pred odhodom. Iz Ljubljane bo veljal okrožni vožni listek približno 60 K z brzovlaki v III. razredu. Vožnja po določeni progji z okrožnim voznim listom je precej draga. Zato je vložila naša „Zaveza“ na železniško ministrstvo prošnjo za znižano vožnjo za vse udeležence. Toda veliko upanja ni, da bi bila prošnja ugodno rešena, ker je bila odbita tudi nekaterim drugim društvom. Če ne bomo dosegli znižane vožnje in komur se zdi vožnja predraga, naj se vozi tja in nazaj po državni železnici s poštnim vlakom v III. razr., kar bo dokaj ceneje.

V prihodnji številki „Učit. Tovarisa“ bodo nadaljna obvestila.

L. Jelenc.

Važna razzsodba upravnega sodišča.

Upravno sodišče je nedavno izdalo odločbo, ki je za učiteljstvo dalekosežnega in nadelnega pomena, in sicer zato, ker je z njo neoporečno utemeljena zahteva po odpravi tajne kvalifikacije, ki jo še vedno zagovarjajo boječi birokrati.

Leta 1906. se je izvršila na podstavi novega zakona učit. plač na Nižjem Avstrijskem uvrstitev učiteljstva v različne plačilne kategorije. Pri tem naj bi po izvršilni naredbi tega zakona praviloma ostala učiteljem njihova stopnja. Vkljub temu se je zgodilo — zlasti s v o b o d o m i s e l n i m i učitelji — da jim niso očuvali dotedanjih stopenj, ampak da so pred nje uvrstili mlajše učitelje, ki so bili pristaši krščanske-socialne stranke. Med zapostavljenimi učitelji sta bila tudi Franc Peer in Josip Wochešländer, učitelja iz šolskega okraja Neunkirchen. Prvi je v svobodomiselnih učiteljskih krogih jako delaven in priljubljen tovariš, ki zavzema več važnih zaupnih mest in nima še nobene disciplinarne kazni. Wochešländer je jako vnet učitelj, ki je dobil za svoje delovanje šele pred kratkimi leti od okraj. šol. sveta v Neunkirchnu pohvalni dekret in ki ga v njegovem službenem kraju visoko spoštujejo. Oba sta se pritožila na deželni šolski svet, ki je pa pritožbo zavrnil, ne da bi navedel vzrokov. Omeniti je, da Wochešländerja njegov nadzornik, ki je zagrizen pristaš krščanske-socialne stranke, niti nadzoroval ni. Potem sta vložila oba učitelja po svojem pravem zastopniku pritožbo na naučno ministrstvo. To je pritrđilo odločbi deželnega šolskega sveta z motivacijo, da imata oba učitelja pomanjkljivosti, ki obsojajo njihovo službeno delovanje in vedenje v šoli ter zunaj nje. Proti tej odločbi sta se pritožila oba učitelja na upravno sodišče. O tej pritožbi je razpravljalo upravno sodišče pod predsedstvom senatnega predsednika barona Jacobija.

Zastopnik obeh učiteljev je dejal, da nista dobila imenovanja učitelja v vsi desetletja dolgi službeni dobi najmanjše graje, da ne more samo nadzornikovo poročilo nadomeščati kolegialnega ravnanja, ki ga zahteva zakon za vse zadeve, zaradi katerih je treba izdati odločbo ali izreči mnenje, da torej manjka odločbi ministrstva konstatovanje in da nasprotuje nazor o krivdi aktom. Domnevati je torej, da je bilo poslano na deželni šolski svet o obeh rekurentnih poročilo od katerekoli strani, ki ni za to zakonito poklicana.

Zastopnik vlade, sekcijski svetnik dr. pl. Braitenberg, se je izjavil, da se vrši kvalifikacija učiteljev na podlagi takih momentov, ki niso znani pritožnikom, pa ki jih tudi ni nihče primoran razglasiti, ker je to zadeva svobodne sodbe, in se zato odteza judikator upravnega sodišča. Vladni zastopnik je tudi priznal, da sta bila pritožnika zapostavljena.

Upravno sodišče je ugodilo pritožnikom in zaradi pomanjkljivega postopanja razveljavilo ministrsko odločbo. V utemeljevanju stoji, da mora imeti šolska oblast, ako se ne drži izvršilne naredbe glede čuvanja službene stopnje, za to čisto konkretno podlago in razloge, ki se lahko nanje opira. V tem slučaju pa mora dati učiteljema priliko, da se izjavita o zadevi, da tudi lahko zagovarjata svoje pravice. Te pa zastopata lahko samo tedaj, ako prideta v položaj, da se branita proti nazorom, ki jih zavzema oblast.

Ta odločba upravnega sodišča je važna — kakor že rečeno — ker utemeljuje zahtevo učiteljstva po uvedbi javne kvalifikacije. Dokazuje pa tudi, kako so nekateri birokratski krogi nazadnjaški in nepristopni sodobnim vprašanjem. Izvajanja sekcijškega svetnika dokazujejo, da ni neopravičeno dvomiti o modernosti naše učne uprave.

Izpremenjena pravila

„Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

I. Namen.

§ 1. Namen „Zaveze“ je:

- zdržitev vseh jugoslovanskih učit. društev po Dalmaciji, Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Štajerskem;
- pospeševanje duševnih in gmotnih interesov učiteljstva in jugoslovanskega šolstva na napredni, svobodomiselni in narodni podlagi.

II. Sredstva.

§ 2. Sredstva, da se doseže namen so:

- „Zavezino“ zborovanje, vršeče se po enkrat na leto v kakem primernem

kraju prej imenovanih dežel, pri katerem se razpravlja o predmetih, navedenih v § 1. b) in c);

- občevanje z vsemi avstrijskimi učiteljskimi društvii;
- vzdrževanje in podpiranje strokovnih listov;
- izdavanje in zalaganje šolskih knjig in drugih šolskih potrebščin.

III. Sedež.

§ 3. Sedež društva je v Ljubljani.

IV. Člani.

§ 4. K „Zavezi“ lahko pristopijo vsa učiteljska društva v deželah, imenovanih v § 1. Člani teh društev so obenem člani „Zaveze“.

§ 5. Častni član „Zaveze“ postane lahko vsakdo, ki si je pridobil izrednih zaslug za avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo in šolstvo ali za „Zavezo avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Častne člane imenuje delegacija na predlog upravnega odbora.

V. Pristop in izstop članov.

§ 6.

- Posamezna društva pristopijo „Zavezi“, ako to sklenejo v svojem zborovanju. Ta pristop je naznaniti pismeno „Zavezinemu“ vodstvu, ki o tem sklepa. Proti vodstvenemu sklepu je dovoljen priziv na upravni odbor, oziroma na delegacijo.
- Pristop k „Zavezi“ se vrši lahko vsak čas; vendar je plačati društenino za vse tekoče leto.
- Posamezna učiteljska društva izstopijo iz „Zaveze“, ako to sklenejo v svojem zborovanju ter svoj sklep pismeno prijavijo „Zavezinemu“ vodstvu.
- Posamezna učiteljska društva se smatrajo za izstopivša tudi tedaj, ako ne vplačajo letnega doneska po trikratnem opominu.
- Društvo, ki nasprotuje „Zavezinemu“ namenu ali ne izpolnjuje „Zavezinih“

LISTEK.

Pisma iz Ljubljane.

I.

Gospod urednik!

Dovolite, da se Vam predstavim! Moje ime je Pavliha — učitelj Pavliha iz Ljubljane! Dosedaj še nimam časti, da bi Vas poznal osebno. Zato mi dovolite, da se Vam predstavim na ta ne več nenavaden način. Torej, moje ime je Pavliha — učitelj Pavliha iz Ljubljane. — Prihajam, gospod urednik, da Vam ponudim svoje sodelovanje na literarnem polju, da Vam pomagam napolnjevati predala „Učiteljskega Tovarisa“ s svojimi duševnimi plodovi. Jako častno bo zame, ako ne odklonite te moje ponudbe in me sprejmete v vrsto svojih sotrudnikov!

„Učiteljski Tovarish“ ima sicer že sedaj skoro redno prilogo to je znamenje, da Vam ne primanjkuje niti dopisnikov niti tvarine, vendar sem sedaj še jaz pristopil v Vaše vrste,

to pa iz posebnih vzrokov, ki Vam jih polagoma razjasnim. Da ima „Uč. Tov. prilogo — to je dobro!

Dobro je namreč za naročnike, ki radi bero Vaš list in ga težko pričakujejo vsako soboto, dobro je tudi za našo tiskarno, ker napravi g. faktor Strelekar za vsako številko prav masten račun; dobro je za tov. Widra, ki se vselej prav široko nasmeje, če vidi kak račun, ki ga odpošlje tiskarna, češ: Pa bo zopet nekaj denarja v vedno prazni blagajnici! Za vse to je torej dobro, da ima „Uč. Tov.“ prilogo. Z njo napravljate mnogo veselja tem ljudem, le eden pa je, ki ima ob vsaki priliki vse druge občutke, samo veselih ne, in to je tovariš — Andrej!

Večkrat sem ga že skrivaj opazoval, ko je prejel „Uč. Tov.“ s prilogo. To se Vam je pridušal in preklinjal, da se je vse kadilo. Bolj če je bila debela številka, tem večja rdečica je oblila njegovo sicer belem lice, sveta jeza mu je blisknila iz oči in pogledal je proti nebu, da sta se mu zenici skrili gori nekam pod obrvi in ni bilo nič drugega viditi, kakor

sama očesna belina. „Ta prokleti urednik! Vrag ga pocitraj! Že zopet priloga! — Pa kar štiri strani! Kaj pa misli ta zlodej!? Urednik lahko piše, seveda! Jaz pa naj plačujem! Pa — s čim? Če bi vsi naročniki plačali vso naročnino naprej, pa ves zaostali dolg, bi bilo to komaj za priloge, kdo bo pa plačal list?“

Take in enake jeremijade preroka ubogi Andrej, in jaz se mu ne čudim. Tiskarna računa vsako vrstico, račun prihajajo redno za vsako številko, a jako neredno prihaja naročnina, še neredneje odplačila starega dolga; namesto tega pa reklamacije in pritožbe kakor n. pr. ta: „Kako je to, da dobivam list vedno en dan kasneje kakor izide!“ Ni vrag, da postane pri takih razmerah Andrej nervozen in da zakolne nekaterikrat.

Za upravnika in njegovo blagajnico bi bilo torej najbolje, da bi ne bilo nikdar priloge in da bi se tednik skrčil na mesečnik. To bi pa zopet ne bilo prav ne naročnikom ne Widru ne Strelekarju in — kakor se mi zdi — tudi Vam ne.

Večina je na strani priloge in ker je ve-

čina tu, pristopam s tem še jaz k nji in puščam Andreja na cedilu.

„Kaj ti bo Andrej!“ — je rekla moja žena — „večine se drži, če bi se vedno držal večine, bi bil tudi že lahko postal kak vodja v Ljubljani, tako pa ne prideš nikamor naprej, ker si tako neumen!“

Sploh imam s svojo ženo grozne težave! Vedno in vedno mi reglja na ušesa, kaj moram storiti in kako delati, da pridem naprej. V prvi vrsti — pravi — se moram vedno držati večine, potem bi menda moral hoditi v „Union“ k predavanjem, ki jih imajo tam nekateri gosposdje doktorji sv. pisma, ne pa v „Mestni dom“, kjer govori kak dr. Tavčar ali pa dr. Triller, potem — pravi — moram iti večkrat k izpovedi in k sv. obhajilu, pa ne tako, da bi me nobeden ne videl, ampak tedaj, ko je največ ljudi v cerkvi, treba bi bilo tudi zahajati večkrat sem ali tam, pa bogve kaj še, potem bi postal lahko mestni nadučitelj. Tako je blebetala moja žena. Jaz sem jo pa začuden gledal in ni mi šlo v glavo, kaj ima „Union“, izpoved, cerkev itd. stika z mojo

pravil, more delegacija na predlog upravnega odbora izključiti. Za tak sklep je treba dvotretjinske večine.

VI. Dolžnosti in pravice članov.

§ 7.

- Visokost letnih doneskov za posamezne člane določa delegacija od leta do leta.
- Posamezna društva morajo vpslati dotične doneske vsako leto do konca maja meseca „Zavezinemu“ blagajniku.
- „Zavezi“ pristopivše društvo ima vpslati nemudoma imenik svojih članov (t. j. ime, značaj in bivališče posameznih svojih društvenikov), društvenega odbora ter prepis svojih pravil.
- Vsako „Zavezino“ društvo si mora naročiti „Zavezino“ glasilo.
- Po vsakem občnem zboru posameznih društev je prijaviti „Zavezinemu“ vodstvu novoizvoljeni odbor in vse druge spremembe.
- Vsako „Zavezino“ društvo izvoli delegate za „Zavezino“ zborovanje, in sicer izvoli društvo 10 članov enega delegata, društvo do 10 do 20 članov dva, društvo 20 do 30 članov tri itd. Volitev delegatov velja za eno leto.
- Vsak član „Zavezi“ pristopivšega društva ima pravico govoriti na glavnih skupščinah, postaviti predloge, udeleževati se razprav in uvajati goste s sporazumljenjem predsednikovim.
- Pri sejah delegatov imajo pravico svetovanja in glasovanja le delegatje, pri glavnih skupščinah pa vsak član.

VII. Uprava.

§ 8. „Zavezo“ upravlja a) vodstvo; b) upravni odbor; c) delegacija.

§ 9. V upravnem odboru so: a) predsednik; b) I. in II. podpredsednik; c) I. in II. tajnik; d) I. in II. blagajnik; e) uredniki in upravniki „Zavezinih“ listov; f) še toliko odbornikov, kolikor jih pride v odbor po § 11.

§ 10. Predsednik, I. tajnik in I. blagajnik tvorijo „Zavezino“ vodstvo, ki rešuje vse tekoče zadeve in objavlja svoje sklepe v društvenem glasilu. V važnih vprašanjih si mora dobiti pritrdilo upravnega odbora.

§ 11. „Zavezina“ delegacija voli najprej vodstvo, t. j. predsednika, I. tajnika in I. blagajnika. Ko je ta volitev končana, se volijo ostali odborniki.

Ostale odbornike — razen urednikov in upravnikov „Zavezinih“ listov — izvolijo delegati posameznih v „Zavezi“ zastopanih kronovin, in sicer za Kranjsko, Primorje in Štajersko po tri; za Dalmacijo in Koroško pa izvolijo dotični delegati na vsakih 50 članov, ki pripadejo iz teh kronovin „Zavezi“, po enega odbornika; vendar tudi ti deželi ne smeta imeti več nego po tri odbornike.

Urednike in upravnike „Zavezinih“ listov imenuje začasno in z naknadnim odobrenjem upravnega odbora „Zavezino“ vodstvo in so oni obenem člani upravnega odbora.

§ 12. Vodstvo se voli z listki. O načinu izvolitve ostalih odbornikov — izvzemši urednike in upravnike — pa določuje od slučaja do slučaja delegacija; vendar se sme voliti „z vzklikom“ samo, ako ni ugovora.

Upravni odbor voli iz svoje srede I.

in II. podpredsednika, II. tajnika in II. blagajnika.

Vse volitve se vrše z nadpolovično večino glasov. Ako se pri dveh volitvah ne doseže nadpolovične večine, pride do ožje volitve. Kadar je enoliko glasov, odloči žreb.

Vse volitve so veljavne za tri leta; vendar se razteza njih doba do izvolitve novega odbora.

§ 13. Odborniki, ki imajo kot pooblaščenca „Zaveze“ kake izdatke, imajo pravico zahtevati povrnitev stroškov. Članom vodstva, urednikom in upravnikom „Zavezinih“ listov sme določiti upravni odbor za njih delo primerno nagrado. Pri določitvi teh nagrad ne sme biti dotičnik pri seji navzoč. O dovoljenih nagradah je poročati delegaciji.

§ 14. Predsednik vodi seje vodstva, upravnega odbora, delegacije in glavne skupščine; sklicuje vodstvene in odborove seje; zastopa „Zavezo“ na zunaj; podpisuje s tajnikom vse spise; ima v razpregledu imenik vseh članov; hrani društvene spise in je odgovoren za pravočasno izvršitev odborovih in zborovih sklepov.

Delegacijo in glavno skupščino sklicuje vodstvo po sklepu upravnega odbora.

§ 15. Ako je predsednik zadržan, ga zastopa I., oziroma II. podpredsednik v vseh njegovih dolžnostih in pravicah.

§ 16. Tajnik oskrbuje vse pisarske posle, spisuje zapisnike vodstvenih sej ter sestavlja letna poročila o delovanju „Zaveze“ in „Zavezinih“ učiteljskih društev.

§ 17. Zapisnike sej upravnega odbora, delegacije in glavne skupščine sestavljata dva zapisnikarja, ki jih imenuje predsednik izmed članov upravnega odbora oziroma delegacije. Zapisnike vodstvenih sej podpisujejo vsi trije člani vodstva; zapisnike upravnega odbora predsednik in zapisnikarja; zapisnike delegacij in glavne skupščine pa predsednik, zapisnikarja in še dva izvoljena overovatelja.

§ 18. Blagajnik vodi vse v svoje področje spadajoče knjige in račune, prejema in izdaje denar ter podpisuje s predsednikom vred vse spise, tičoč se denarnih zadev.

§ 19. Vodstvene seje more sklicati predsednik, ako to zahteva vsaj en član vodstva; seje upravnega odbora pa na pismeno zahtevanje vsaj treh odbornikov. Delegacije se mora sklicati, ako to zahteva polovica „Zavezinih“ društev.

§ 20. Upravni odbor je sklepčen, ako je prisotnih najmanj polovico odbornikov, vodstvo pa, ako so navzoči vsi trije člani.

§ 21. „Zavezina“ delegacija je zbor upravnega odbora in delegatov posameznih učiteljskih društev in je sklepčna pri vsakem številu.

§ 22. Delegacija določi čas, upravni odbor pa kraj glavne skupščine.

§ 23. Delegatom se je pri zborovanju delegacije izkazati s potrdilom svojega imenovanja, ako se to zahteva.

§ 24. Delegacija voli vsako tretje leto upravni odbor, oziroma izvrši vsako leto potrebne dopolnilne volitve, sestavi dnevni red glavne skupščine, določa „Zavezino“ glasilo in letne doneske (§ 7 a), razsoja prepire, nastale v „Zavezi“ ter sklepa o premembri pravil in o razdruženju „Zaveze“.

§ 25. V vseh sejah in zborovanjih se sklepa z relativno večino glasov, razen o

§ 6. d) in § 28. Kadar je enoliko glasov, odloči predsednik.

VIII. Glavna skupščina.

§ 26. Glavna skupščina se vrši vsako leto enkrat. Ta obravnava vse predmete, ki jih postavi na dnevni red delegacija. Glavna skupščina lahko traja več dni. Poleg skupščine se lahko prirede tudi seje raznih odsekov.

IX. Društveno glasilo.

§ 27. V društvenem glasilu se objavljajo „Zavezina“ izvestja, sklepi, oglasi in pozivi ter poročila posameznih „Zavezinih“ učiteljskih društev.

X. Razdruženje.

§ 28. „Zaveza“ se razdruži, ako to sklone delegacija s tričetrtinsko večino navzočih delegatov. Ista delegacija tudi določi, kaj je storišči z društveno imovino; vendar se sme ta porabiti le v korist učiteljskega društva.

§ 29. Ako pa „Zaveza“ preneha iz kakega drugega vzroka, prevzame njeno imovino mestni magistrat ljubljanski, ki nalozži denar v hranilnici in posojilnici Učiteljskega konvikta v Ljubljani, ostalo imovino pa shrani dotle, da se ustanovi nova „Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ s sedežem v Ljubljani. V last te nove „Zaveze“ preide potem vse društveno imetje.

XI. Občne določbe.

§ 30. „Zaveza“ ima svoj pečat z napisom: „Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani“, ki ga hrani predsednik.

§ 31. Upravno delovanje se določi s posebnim „poslovnim redom“, ki ga sestavi odbor, a potrdi delegacija.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca junija: K 103.640.04.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Delovanje kmetijske družbe kranjske.

Dne 9. t. m. se je vršil v „Mestnem domu“ v Ljubljani občni zbor kmetijske družbe kranjske.

Učiteljstvo, ki deluje za prosep kranjskega kmetijstva v mnogoštevilnih podružnicah imenovane družbe, se gotovo zanima, kakšno je njeno delovanje. Naši tovariši so steber mnogim podružnicam, in na njih sloni vse njihovo delovanje. Zato se nam zdi umestno, da poročamo tudi mi o delovanju kmetijske družbe kranjske.

Na občnem zboru je poročal o družbenem stanju, oziroma o njenem delovanju ravnatelj gospod Gustav Pirca. Iz tega poročila posnemljemo:

Leta 1907. je imela družba 6915 članov, torej za 177 več kakor leta 1906.

V tekočem letu, to je leta 1908., je pa družbi pristopilo že doslej 1271 novih članov. Število članov je sedaj naraslo na čez 7000.

Člani so bili razdeljeni v 133 podružnic. Od lanskega občnega zbora sem je bilo nanovo ustanovljenih sedem podružnic, in sicer v Koprivniku, Kočevski Beki, Starem logu, Ravnah, Preloki, Semiču in stari cerkvi.

Društveno delovanje v letu 1907. je bilo tako-le: Vložni zapisnik izkazuje 984 strogo uradnih dopisov, poslovnih števil pa izkazuje 32.636.

V družbini pisarnici, ki jo vodi družbeni ravnatelj, sodeluje poleg njega še 1 tajniški pristav, 1 pisarničar, 1 knjigovodja, 2 skladiška uradnika, 1 pomožni uradnik in 3 služabniki, ki pomagajo tudi v skladišču.

Delovanje podružnic je bilo večinoma jako živahno; posebno zadnji čas se mora njih vedno skrbnejše delovanje pohvalno omeniti. Delo glavnega odbora ima največjo oporo v uspešnem delovanju podružnic. Podružnice imajo sedaj 29 drevesnic ter vsako leto v svojem okolišu oddajo veliko število dreves. 20 podružnic v vinskih krajih ima tudi večje ali manjše trtnice in nekatere tudi vzorne vinograde. Za vzdrževanje drevesnic in trtnic dobivajo podružnice primerne podpore iz državnih in deželnih sredstev.

O družbinih zavodih in podjetjih je naslednje poročati:

1. Družbena podkovska šola. Ta šola, ki jo ima družba že 60 let v svoji oskrbi, je pravzaprav obrtna šola, ki zaradi zakonskih naredb mora obstati, prizadeva pa družbi toliko neupravičenih žrtev, da je glavni odbor moral skleniti, da se iznebi te šole, oziroma žrtve zanjo. Dogovori s c. kr. deželno vlado, z deželnim odborom in z magistratom stolnega mesta Ljubljane merijo na to, da naj se način vzdrževanja podkovske šole tako izpremeni, da bodo omenjeni činitelji dovolj prispevali in odvezali družbo vsakih žrtev. Zopet se ustanovi živinska bolnica. Podkovska šola je pod vodstvom posebnega ravnatelja, delujeta pa na nji učitelj podkovstva in njegov asistent. Šola je imela, kakor običajno, v preteklem letu dva polletna tečaja.

2. Družbena sadna drevesnica. Družba ima sedaj dve drevesnici, in sicer staro na bivšem poizkusnem dvorcu na Poljanah in novo drevesnico na prostoru v Gornji Šiški. V stari drevesnici se ne prideluje dovolj dobro drevje za oddajo, zato družba ne more zadoščati naročilom svojih članov in je zaraditega prisiljena že pet let naročati iz gornjeavstrijskih združenih drevesnic vsako leto po več tisoč visokodebelnih dreves. To naročanje tujega drevja, ki družbi prizadeva razmeroma velikih žrtev, se bo moralo toliko časa vzdrževati, dokler ne bo v novi drevesnici dovolj drevja na razpolaganje. Nova sadna drevesnica v Gornji Šiški je sedaj zasajena s štirimi letniki sadnega drevja. Prvo drevje bo mogoče oddati jeseni leta 1909. Gospodarstvo v novi drevesnici je tako urejeno, da bo mogoče vsako leto oddati 23 do 24 tisoč visokodebelnih in prtiličnih sadnih dreves raznih plemen in vrst.

3. Družbeni dvorec na Viču. Ta dvorec ima družba sedaj štirinajsto leto v zakupu. Njegov namen je delati poizkušnje z raznimi semeni, vzgajati plemsko goved ter dajati prostor za kupljene plemenske živali, ki se s pomočjo državne in deželne podpore razdeljuje po deželi. Gmotni uspeh je popolnoma

Dalje v prilogi.

službo. Ko je videla, da ne pojnim njenega razlaganja, mi je rekla:

„Veš, Pavliha, tako si neopameten, da slišiš travo rasti!“

Zdaj pa imaš — sem si mislil.

Veste, gospod urednik, moja žena pa trdi vedno prav, kar trdi. Zato tudi nisem natančno vedel kako je z menoj in puncto nespameti. Takoj prihodnjo nedeljo, sem šel na Barje. Tam je največ trave. Postavil sem se sredi prostranega travnika, ki je menda last tamošnjega tovariša Črnagoja, in sem natezal ušesa in — čujte, gospod urednik — pa sem res nekaj slišal!

Kaj je pravzaprav tisto bilo, kar sem slišal, ne vem, toda ko sem prišel čez dva tedna zopet tja, je bila trava več kakor za dve pedi večja, kar je dokaz, da je rasla in kar potrjuje mojo ženo v veri, da trdi vedno prav!

Pa še nekaj drugega se je pripetilo! Takrat, ko sem poslušal na Črnagojevem travniku travo, takrat se je nekaj zasukalo v moji duši, um se mi je razsvetlil, oči so se mi od-

prle, in v tistem trenutku sem spoznal, da nisem ustvarjen samo za navadnega učitelja, ampak najmanj za nadzornika, če ne še celo za ljubljanskega nadučitelja ali pa za učiteljskega zastopnika v mestnem šolskem svetu ali pa za urednika „Uč. Tov.“

Nadzorniških mest sedaj ni praznih. Voditeljsko mesto je razpisano; za to mesto bom kompetiral in ga tudi drugi ne bo dobil kakor Pavliha. Za zastopnika v mestni šolski svet bodo pa tudi mene volili. Samo nadzornik Gabršek se mi noče umakniti. On je bil namreč poleg tovariša Režka izvoljen za zastopnika učiteljstva. Sedaj ko je postal nadzornik, bi se moral — po mojem mnenju — odpovedati tej časti — pa se noče. Mene pa to jezi, ker ne morem priti na njegovo mesto in moram zato vsak dan poslušati zabavlje svoje žene, da ne pridem nikamor naprej.

Sicer so nekateri moji tovariši tega mnenja, da ni bilo za ljubljansko učiteljstvo še nikdar tako dobro preskrbljeno, kakor je sedaj, ko ga ščitijo trije nadzorniki, namreč: c. kr. okr. šol. nadzornik Maier, c. kr. okr. šol. nad-

zornik Belar in c. kr. okr. šol. nadzornik Gabršek.

To podpisem tudi jaz, učitelj Pavliha, z obema rokama — če bi moje žene ne bilo — tako pa moram Vas, gospod urednik, prositi, pišite Vi g. Gabršku in recite mu, naj odloži častno mesto učiteljskega zastopnika, saj bo imel mogoče dovolj sej pri ljubljanskem okoliškem in kamniškem šolskem svetu in naj pusti, da pridem tudi jaz že končno naprej!

Vam

vdani

Pavliha,

učitelj.

Živali in alkohol.

Abstinenti iščejo v svojem boju proti pijančevanju vedno pomoči pri živalih, ki nam jih postavljajo za zgled, češ, ker živali lahko prebijajo brez alkohola in tudi ne čutijo nikake potrebe po njem, zato je nenaravno, da edino človek zauživa alkoholične pijače, ker jih potrebuje za duševno in telesno „moč“. Apostoli zmernosti pa so s to trditvijo na krivi poti:

tudi med živalmi je prav poštenih pijancev in ni redko, da se „ga“ tudi kak čveteronožec prav grdo naleže...

Lastniki zverinjakov in pazniki po živalskih vrtovih zamorejajo potrditi, da uporabljajo zlasti sloni vsako mogočo priliko, da pridejo do kake „dobre kapljice“. Žganje ljubijo prav posebno, in če je kak slon nemaren ali pa če je ozlovoljen in hudoben, je najboljšo sredstvo: dati mu nekaj litrov jeruša ali kakega drugega močnega žganja. Najbolje je, da se mu to pijačo vlije v vodo, kadar gre pit; s slastjo posrka potem debeložokec pijačo in kadar je prespal svojo pijanost, je zopet popolnoma pomirjen in dobre volje. Medvedje in opice so veliki pivopivci, a tudi žganja ne odklanjajo. Tudi konji radi pijo pivo; znani tržaški spe-diter Exner n. pr. ima konja, ki mu je potrebno zaporedoma deset vrčkov piva ravno toliko, kakor nas enemu izpiti kozarec vode. Psi so takisto veliki prijatelji alkohola; ako so se enkrat navadili alkoholičnih pijač, skoro ne morejo več prestajati brez njih. Bili so psi, ki so jim gospodarji dajali alkohola, kolikor se ga

povoljen. — Goved na dvorcu je simodolskega plemena. Kupujejo se mladi biki, ker se ceneje dobivajo in se v zadostni starosti zopet prodajajo.

4. Obdarovanje starih za služnih kmetijskih poslov. V to svrhu je glavni odbor leta 1898. ustanovil v proslavo vladarjeve 50letnice cesarja Franca Jožefa I. jubilejski zaklad za obdarovanje starih kmetijskih poslov. Ta zaklad je leta 1907. dosegel vsoto 2787 K 60 v.

5. Kmetijska gospodinjstva šola v Ljubljani. Med najvažnejšimi družbenimi podjetji je ta šola, ki je bila tudi ustanovljena v proslavo petdesetletnega vladanja cesarja Franca Jožefa I. Šola je združena z internatom. Praktično so se gojenke vežbale v kuhanju, šivanju, pranju, likanju, govedoreji, prasičereji, zelenjadarstvu, cvetličarstvu in sadjarstvu. Tudi je bil to leto, kakor običajno, praktičen mlekarški tečaj. Gospodinjstva šola ima sedaj vzorne svinjake za rejo čistokrvnega angleškega prasičjega plemena, popolnoma primerno urejen goveji hlev, ki je gotovo najpravičnejši na Kranjskem, ima velikanske vzorne kurnjake, majhen sadovnjak oblikanega drevja ter ima od Marijanišča na razpolaganje obširni zelenjadni in cvetlični vrt.

6. Deželna poizkusna klet v Ljubljani. Novi ameriški vinogradi, ki bodo kmalu nadomestili po trtni uši uničene stare vinograde, dajejo od leta do leta več vina. To vino je treba našim vinščakom lahko in za primerno ceno v denar spraviti, če naj se jim s tolikimi žrtvami zasnovano novo vinogradništvo izplačuje. To in izpremenjene razmere v vinski kupčiji, tekmovanje s tujci itd. nalaga družbi dolžnost, skrbeti za razpečevanje domačih vin, oziroma domače vinščke podpirati pri vinski kupčiji. To nalogo ni lahko vršiti. Iz tega vzroka je družba pred petimi leti osnovala v Ljubljani deželno poizkusno vinsko klet z žrtvami, ki so za družbo naravnost ogromne. Za leto 1907. je družba prosila državne podpore, ki ji je tudi bila prisojena in izplačana. Naloga vinske kleti imajo očiten uspeh.

7. Zalaganje poučnih kmetijskih knjig. Strokovnih knjig našemu kmetovalcu nedostaja, zato je glavni odbor že odnekaj priskrboval izdajo primernih kmetijskih poučnih spisov, ki so prirejani za naše razmere. Leta 1900. je odbor pričel z izdajo „Kmetijske knjižnice“ in je doslej izšlo 8 zvezkov. Poleg teh knjig izdaja odbor kratke spise z naslovom „Gospodarska navodila“.

8. Družbeno uradno glasilo „Kmetovalec“ sicer služi družbi kot uradno glasilo za prijavljanje njenih raznih razglasov, vendar je tako urejavan, da je v prvi vrsti poučen kmetijski list. „Kmetovalec“ je danes najstarejši slovenski kmetijski časnik. Leta 1907. je završil XXIV. letnik ter se ga je tiskalo 8000 izvodov.

9. Priskrbovanje kmetijskih potrebščin družbenim članom se je sčasoma tako razvilo, da družba lahko s ponosom gleda na to svoje delo. Navadno sklene pogodbe za vse leto ter skrbi, da doseže kolikor mogoče nizke cene, ter toliko popusta in priskrbinine, da more blago kmetovalcem oddajati po najnižjih cenah, sami hoteli in ki so zategadelj poginili na deliriju, psi namreč, če tudi njih gospodarji nam ni znanu.

Tudi ptiči niso vsi zmerni; posebno papige so znane žganjarko. Tudi pri živalih nižjih vrst vidimo isto potrebo po alkoholu. Priroda sama nudi žuželkam različne vrste alkoholičnih pijač. Zgled za to nam je vinska palma (Mauritia vinifera), katere skorjo vrtajo različni hrošči, ker se cedi iz nje sladki, močno alkoholični sok, ki je jako opajajoč. Indijancem južne Amerike daje to drevo takozvano palmovo vino.

Tudi nekatere mesojedoče rastline izločujejo enak sok; žuželka, ki jo je ta sok privabil, je potem seveda izgubljena in postane žrtev dotične rastline. Abstinente poročajo, da je to pravična kazen za pijančevanje. No, če tudi ne trdijo prav, ako trdijo, da živali sploh ne uživajo alkohola, vendar je res, da ima tudi v živalstvu uživanje alkoholičnih pijač čisto jako zle posledice. Čebele, ki jim dajejo medu, pomešanega s sladkorjem, se prevržejo zaradi tega v kratkem času v pravcate razbojnice. Naveličajo se svojega dela in hodijo potem plenit v sosednje ulnjake. Eđinost.

kakršne so le pri nakupovanju na debelo mogoče. Pri priskrbovanju strojev in orodja družba ves popust prepušča naročnikom. Podružnice pa imajo razno nalogo, da s skupnim naročanjem znižajo skupne stroške, oziroma v uvaževanja vrednih slučajih izposlujejo olajšave pri plačevanju naročenega blaga. Pri priskrbovanju kmetijskih potrebščin se družba drži načela, kolikor mogoče oddajati le one potrebšćine, ki jih trgovci po deželi dosedaj niso imeli, posredovanje gospodarskih potrebšćin pri družbi pa je danes raztegnjeno skoraj na vse kmetijske potrebšćine, razen na otrobe in žito za krmo. To priskrbovanje je zavzemalo leta 1907. več kakor petdeset predmetov, ki spadajo v to skupino.

Kmetijska družba je leta 1907. izvršila: 2111 pošiljatev 1690 strankam raznih semen v teži 19.100 kg, 5882 pošiljatev 2960 strankam umetnih gnojil v teži 3.286.900 kg, 2544 pošiljatev 2247 strankam raznih krmil v teži 178.800 kg, 371 pošiljatev 371 strankam galice in žvepla v teži 200.700 kg, 13.742 pošiljatev 722 strankam raznega kmetijskega orodja in strojev, 1100 pošiljatev drevja.

Družba je torej v letu 1907. priskrbelo 9990 strankam raznih gospodarskih potrebšćin z drevjem, s stroji in z orodjem vred okroglo 375 vagonov ter je to blago oddala v 25.750 pošiljatev. Denarni promet je pri tem dosegel poldrugi milijon kron. Ker je družba kupila 375 vagonov gospodarskih potrebšćin in jih ravno toliko oddala, zato je blagovni promet znašal 750 vagonov ali 38 polno naloženih tovornih vlakov. Namen priskrbovanju gospodarskih potrebšćin po kmet. družbi je ta, družbenim članom dajati gospodarske potrebšćine v najboljši, zajamčeni kakovosti in po najnižjih cenah.

Poleg izvršitve sklepov občnega zbora in vodstva družbenih zavodov in podjetij je glavni odbor oskrboval vsa tekoča družbena opravila ter tudi pospeševal domače kmetijstvo.

Izmed posameznih ukrepov glavnega odbora za pospeševanje kranjskega kmetijstva vobče ter posameznih kulturnih vrst posebej glavni odbor omenja naslednje:

Kmetijsko rastlinstvo je glavni odbor pospeševal s tem, da je članom naročal dobrega semena, v prvi vrsti predenice čistega deteljnega semena, raznih žit, krompirja in pesnega semena.

Posebno dobri so bili to leto trajni družbeni uspehi pri uvaževanju in porabi umetnih gnojil. Leta 1907. se jih je porabilo 329 vagonov, torej ravno za 43 vagonov več kakor leta 1906. Dosedaj so se na Kranjskem umetna gnojila večinoma rabila le za travnike, a sedaj so jih naši člani pričeli rabiti tudi za žito, fižol in krompir. Leta 1907. se je v ta namen porabilo že kakih 160 vagonov gnojil.

V tekočem letu, to je leta 1908., Kranjska prav gotovo porabi že 500 vagonov umetnih gnojil ter bo s to porabo primeroma med prvimi, če ne prva dežela v Avstriji. Če se pa upošteva, da na Kranjskem, razen par vagonov vsa gnojila porabijo le preprosti kmetovalci, se sme neoporečno trditi, da porabijo kranjski kmetje danes v Avstriji primeroma največ umetnih gnojil. Že od nekdanj si je družba veliko prizadevala, da bi kmetovalci uvideli neobhodno potrebo gnojenja travnikov. Zadnji čas si družba zlasti prizadeva, kmetovalce pridobiti za porabo gnojnice kot najboljšega in najcenejšega gnojila za travnike.

Vinstvo je družba pospeševala s tem, da je posredovala dobavo zanesljivo dobre in cene modre galice in žveplene moke. Po znižani ceni je družba oddala tudi veliko trtnih škropilnic in nahrbtnih žvepalnikov. Družba je več podružnicam izprosila državne, oziroma deželne podpore za njih ameriške trtnice in za poizkusne vinograde.

Za važno smatra glavni odbor delovanje glede razpečevanja vinskega pridelka, zaradi česar je ustanovil v Ljubljani deželno vinsko klet.

Sadjarstvo je družba pospeševala kakor druga leta, v prvi vrsti s tem, da je oddala mnogo tisoč sadnih dreves.

Govedorejo je družba pospeševala s tem, da je skrbela za dobavo čistokrvnih bikov plemenjakov, ki jih je s pomočjo državne podpore oddajala živinorejcem po znižani ceni. Leta 1907. je družba oddala 55 bikov ple-

menjakov. Uspehi pospeševanja govedoreje od strani družbe so naravnost veliki in se kažejo v boljši kakovosti kranjske govede. Zadnje desetletje je glavni odbor pričel v ljubljanski okolici ter v političnih okrajih Logatec in Postojna z upeljavo bikov simodolskega plemena.

V prosepah mlekarstva je družba vedno marljivo delovala, saj je že več kakor trideset let preteklo, odkar je osnovala prve mlekarke zadruge.

Svinjerejo je družba pospeševala z oddajo čistokrvnih plemenskih prasičkov velike bele angleške pasme. Oddalo se je vsega skupaj 138 plemenskih prasičkov.

Konjerejo je pospeševal samostojni konjerejski odsek, ki je skoraj popolnoma neodvisen od družbe.

Pospeševanje čebelarstva je glavni odbor prepustil „Slovenskemu čebelarstvu“ družstvu. Glavni odbor je družstvu za l. 1907. izposloval 1000 K državne podpore.

Za pospeševanje ribarstva na Kranjskem skrbi okrajni ribarski odbor v Ljubljani, ki mu je družba za leto 1907. izposlovala 1000 kron državne podpore.

Največjo važnost je glavni odbor pokladal na kmetijski pouk.

Leta 1907. je glavni odbor priredil na Vrhniki šteti mlekarški tečaj pod vodstvom potovalnega učitelja g. Legvarta. Letos se tak tečaj, in sicer petmesečen, vrši prav sedaj na Vrhniki.

Glavni odbor smatra za eno najvažnejših svojih nalog, da strokovno znanje po možnosti širi potom pouka. Naši gospodarji postajajo vedno bolj ukaželjni, kar svedoči o mnogobrojno obiskovana kmetijska potna predavanja, hitro razpečevanje kmetijskih strokovnih knjig, tisočera strokovna vprašanja, ki danzadnevom prihajajo družbi, in sploh povsodi zbujeno zanimanje za kmetijski strokovni napredek.

V ne posebno povoljnih razmerah naše družbe se mora pridobitev 7000 članov, rešitev 32.636 poslovnih števil v pisarnici, promet 750 vagonov gospodarskih potrebšćin, denarni obrat, ki je letos prekoračil dva milijona kron, in poleg tega še popisani intenzivni kmetijski pouk, ter obširno literarno delovanje na kmetijskem polju smatrati za prav veliko delo. Novi dohodek iz mlekarstva, v kakovosti in količini izboljšana govedoreja in prasičja reja, pomnoženi pridelek zaradi porabe umetnih gnojil itd., pomenja povišanje dohodkov kranjskih kmetovalcev na leto za več milijonov kron, za družbo pa velepomemben uspeh.

Dohodki leta 1907. so znašali 1.081.100 kron 68 v, stroški pa 995.035 K 17 v, torej je ostanka 86.065 K 51 v. Denarni promet je znašal 2.162.201 K 36 v. Bilanca izkazuje 227.990 K 81 v aktiv in 117.368 K 46 v pasiv, torej je bilo 31. decembra 1907 družbenega aktivnega premoženja 110.622 K 35 v. Proračun izkazuje 775.600 K dohodkov in ravno toliko stroškov, v resnici pa na stvar veliko ugodnejša po dosedanjih izkušnjah.

Kako je napredovala in se razvijala družba, je povedal predsednik pl. Detela:

Družba, ki ima čez 7000 članov in se tiska „Kmetovalec“ 8000 izvodov, je imela pred 25 leti, ko je vstopil vanjo kot tajnik sedanji njen ravnatelj g. Pirc, 600 članov. „Kmetovalec“ se je tiskal v 600 izvodih, letni denarni promet pa je znašal le 50.000 K — letos znaša nad 2 milijona kron. Umetnih gnojil, ki se jih je preteklo leto porabilo 375 vagonov, pred 25 leti ni bilo skoraj nič. Napredek kmetijske družbe pomeni splošni napredek kmetijstva na Kranjskem. Kmetijski stan se danes organizira in tudi država je spoznala važnost tega stanu. Odbor predlaga zborovalcem predlog o ustanovitvi pokojninskega sklada in ostalnem nameščenju družbenih uradnikov v smislu sklepa lanskega občnega zbora.

Ta predlog je bil tudi sprejet.

Za novega predsednika je bil izvoljen dosedanji podpredsednik g. Fr. Povše, drž. in dež. poslanec, za podpredsednika pa veletržec g. Ivan Knez. V odbor so bili voljeni gg. Franc Pavlin, stavbni svetnik (178 glasov), Alojzij Pavlin, veterinarski nadzornik (170 glasov), baron Lichtenberg (131 glasov), Franc Slane, župan v Litiji

(127 glasov). Grof Barbo je ostal z 49 glasovi v manjšini. Ker se je g. Slane brez potrebe odpovedal izvolitvi, ostane to mesto do prihodnjega občnega zbora prazno.

Občni zbor je sprejel predlog mokronoške podružnice, naj bi tov. nauč. Lunaček priredil spis o zatiranju krtice ali voluharja. Ta spis založi družba. Čast našemu tovarišu!

„Slovenec“ se je po stari denuncianski in škodoželjni navadi zagnal v tiste, ki so se posluževali pravice svobodne volitve ali ki so samo prišli poslušati. Seveda je najbolj udaril po učitelstvu. Ako ne bije po nas, ni srečen. Njegov poročevalec išče že dolgo vrsto lat. Naposled utegne najti.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Savinsko učit. društvo zboruje v četrtek, dne 23. julija t. l. ob 2. uri popoldne na Gomilskem. Dnevni red: Naznanila predsedstva, poročilo blagajnika, volitev delegata za glavno skupščino „Zaveza“, potovanje na severni tečaj, predava s pomočjo skioptikona tovariš Jakše, predlogi in nasveti. — K mnogobrojni udeležbi vabi R. Vrabl, t. č. predsednik.

Kozjansko učit. društvo. Na zborovanju 12. t. m. so bile razun dveh zastopane vse šole kozjanskega okraja, a tudi več odličnih gostov (naš starosta g. Čižek, g. dr. Žiher, sod. pristav, gđc. Moričeva, ga. Potočnikova, gg. Omerza in Leskošek) je prihitelo na prijazni holm, na stari Pilštanj. Najmočnejša privlačna sila pa je bil vsekakov tov. Pesek iz Narapelj, ki nam je v svojem nad vse zanimivem govoru pokazal pot, ki drži do še tenejših stanovske organizacije, pot, po kateri hodimo, da bo narod cenil in spoštoval nas in naše delo, pot, po kateri ga dovedemo do osamosvojitve, do blagostanja. Odobranje in dolgotrajni aplavz je sledil njegovim izjavam.

K družstvu je prijavil svoj pristop tov. Viher — Dobje, poslovila sta se pa gđc. Zupančičeva in tov. Hohnjec, ker odhaja prva v Šmarje, slednji pa v Maribor kot kaznilnični učitelj. — Socialni odsek, ki je štel do sedaj samo štiri člane, se pomnoži za enega; izvoljen je tov. Pulko — Dobje.

Na predlog tov. Morica se naprosi tov. Šket, da do prihodnjega zborovanja izgotovi „Imenik normalij in ga pošlje posameznim šolskim vodjam v pogled. G. Šket obljubi to storiti. — Glede enotnega obravnavanja šolskih zamud se bomo razgovarjali in sklepali o priiliki prihodnjega zborovanja, ki bo v Kozjem.

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo dne 25. junija v Konjicah. Dobra udeležba je kazala, da se društveniki vseskoz zavedajo svoje stanovske dolžnosti — seveda izjem nikjer ne manjka — in da so besede predsednikove padle na rodovitna tla ter rodile sad. „Dobra beseda lepo mesto najde“. Še več kakor besede pa pomaga njegov in nekaterih tovarišev in tovarišic lep zgled, tako da se tukaj pregovor: „Verba movent, exempla trahunt“ popolnoma uresničuje. Opravičilo se je eni tovarišici.

Zapisnik se odobri. Tov. predsednik prečita nato dopise. 1. „Zaveza“ prosi za donesek za Legov spomenik. Nabralo se je med zborovalci 11 K. 2. „Zveza narodnih društev na Štajerskem in Koroškem“ vabi k pristopu. Na predlog tov. Jurka je društvo pristopilo, ker ga nato veže sveta dolžnost. 3. „Zadruga narodne založbe v Celju“ vabi tudi k pristopu. Tov. Jurko predlaga, da za sedaj ne moremo, ker nimamo denarja, pač pa se moralno zavezemo, da to takoj storimo, kakor hitro nam bo mogoče. „Zveza“ pozivlja k sodelovanju pri koncertih, ki bi se naj prirejali vsako leto. Tov. predsednik vzpodbuja društvenike, da bi dobro stvar podpirali po možnosti.

Tov. predsednik poroča o zadnjih dveh roditeljskih sestankih v Čadramljah. Dne 24. maja je bil roditeljski sestanek zavoljo nekega cerkvenega opravila nekoliko slabše obiskan. Peskova „Slepa ljubezen“ je napravila na ljudstvo dober vtisk. Dne 24. junija pa je bil sestanek prav dobro obiskan. Oba referenta sta jako dobro podavala. Tov. Ravbarju gre vsa hvala za trud in požrtvovalnost. Posnemanja vredno! Naj služi kot zgled mlajšim tovarišem! Prihodnja dva rod. sestanka bodeta 26. julija in 23. avgusta, torej teden pozneje kakor je bilo objavljeno. Prihodnje šolsko leto pa se začno prirejati roditeljski sestanki po vsem okraju, in sicer: v Čadramljah dne 8. novembra, v Tepanju v drugi polovici novembra, pri St. Jerneju v nedeljo pred Jožefom, pri Sv. Kunigundi maja, junija, julija in avgusta, na Koblju ob priliki blagoslavljanja šolskega poslopja, zadnjo nedeljo v počitnicah. Vivant sequentes!

Tov. Kožuh nam podava o roditeljskih vprašanjih. Staršem bi se naj predložile takozvane vprašalne pole, ki bi jih naj izpolnili. Učitelj bi jih na šolskem popisovanju in pri roditeljskih sestankih poučeval, kako je to sto-

riti. Treba jih je najprej poučiti o opazovanju svojih otrok. Slišne članke naj prinaša „Domače ognjišče“. Vprašanja o telesni vzgoji, o duševnem obzoru, za čustveno življenje, za hotenje itd. bi učitelju dobro služila, pouk bi bil individualen in uspešen. Z velikim zanimanjem so poslušali zborovalci izborna izvaja-nje referenta. Društvo je mnenja, da bi bilo dobro, ako bi take vprašalne pole izdajala „Solska Matica“.

Kot delegati za „Zavezino“ zborovanje v Gorici so se prostovoljno oglasili sledeči tovariši in tovarišice: Pavlič, Zgajner in Kožuh, kot namestnika pa Kržič in Mravljak.

Tov. predsednik priporoča Kosijevo brošuro „Iz življenja našega cesarja“, in sicer na ta način, da se znesek 16 v nabira med učenci, kjer noče prispevati v ta namen krajni šolski svet. Na predlog tov. predsednika se je društvo popoldan polnoštevilno udeležilo ustanovnega zborovanja „Društva za oskrbo in varstvo otrok“ ter je radevolje obljubilo svoje sodelovanje.

Prihodnje zborovanje bo prvi četrtek meseca novembra v Konjicah. —o.

Srednješolski vestnik.

** Matura na ljubljanski realki. Dne 4. in 6. t. m. se je vršil zrelostni izpit na ljubljanski realki. Kandidatov je bilo 13 (med njimi 1 eksternist), ki so vsi prebili izpit, 4 z odliko. Za jesenski termin je priglasih 15 kandidatov.

** V boj za slovenske srednje šole. Iz Gorice pišejo: Ob koncu leta nam stopa zopet živo pred oči potreba slovenskih srednjih šol. Na gimnaziji v Gorici je bilo 272 Slovencev, na realki 143; Lahov na gimnaziji 224, na realki 217. Nemcev je bilo na gimnaziji 43, na realki 54. In obadva zavoda sta nemška. Ali ni to strašno, da se mora pri nas mladina učiti v srednjih šolah v nemščini, ki niti deželni jezik ni? Ta krivica se mora odpraviti in zavodi se morajo izliti v slovenski gimnazij in slovensko realko ter laški gimnazij in laško realko. Ako je le še kaj pameti pri laških političkih voditeljih, se morajo znova zavzeti z vso energijo za pametno rešitev našega srednješolskega vprašanja, to je, da se odpravita nemški gimnazij in nemška realka ter napravita zavoda, ki bosta odgovarjala potrebam naše dežele. Z naše slovenske strani se mora začeti nov neizprosni boj, da doženemo srednje šole po svoji volji!

** Mestna višja realka v Idriji je izdala letos svoje sedmo izvestje s sliko prvih abiturijentov. Zavod je imel koncem leta 232 javnih učencev, od katerih jih je bilo 114 iz Idrije, oziroma okolice. Po materinem jeziku je bilo 229 Slovencev in 3 Nemci. Odličnjakov je bilo 17, I. red jih je dobilo 164, II. red 23, III. red pa 2 učenca. Ponavljalni izpit je dovoljen 23 učencem. K maturi se je oglasilo 20 sedmošolcev in ena eksternistinja. Ustni zrelostni izpiti bodo 16. do 18. julija. Pri zavodu je tudi pripravljani tečaj, ki ga vodi učitelj in deželni poslanec E. Gangl. Učiteljski zbor je štel poleg ravnatelja 3 profesorje, 3 prave učitelje, 6 namestnih učiteljev in enega učitelja telovadbe. Izvestje prinaša sledeče spise: „Mestna realka v Idriji 1901. do 1908.“ (napisal ravnatelj dr. St. Beuk); „Donesek k vprašanju o koncu sveta“ (spisal Julij Nardin); „Praktične vaje v kemiji“ (napisal B. Baebler); „O domovini in naseljevanju južnih Slovanov“ (poročila dr. Drag. Lončar) in „Pozabljen pesnik“ (literarna črtica, priobčil E. Gangl).

** Zrelostni izpiti na c. kr. ženskem učiteljskem v Ljubljani so se vršili pod predsedstvom dež. šolskega nadzornika Fr. Levca od 22. junija do 8. julija. Izpita se je udeležilo 42 gojenk IV. letnika in 27 privatistinj. Za šole s slov. in nem. učnim jezikom so naredile izpit a) gojenke IV. letnika: Dervovšek Marija iz Trbovelj, Fajdiga Melanija iz Novega mesta, Gottlob Renée iz Ljubljane (z odliko), Grilje Marija iz Dvorske vasi pri Mošnjah, Grošel Franciška iz Ljubljane, Hirsman Marija iz Ljubljane, Hrast Ivana iz Ljubljane, Hubad Serafina iz Kranja, Jaklič Antonija iz Kranja, Kavčič Danica iz Ljubljane (z odliko), Kermavner Ana iz Št. Vida pri Ljubljani (z odliko), Kersnik Marija z Brda, Klun Nežika iz Otavice, Krakar Angela iz Metlike (z odliko), Leskovar Kristina iz Starih Slemen na Štajerskem, pl. Lukanc Elza iz Ljubljane, Maver Franciška iz Grobišč, Pichler Roza iz Novega mesta, Pišlar Jožefa z Vrhnik, Pristovšek Franciška iz Vojnika (z odliko), Rakovec Jožefa iz Begunj, Bandl Antonija iz Ljubljane, Rogl Stanislava iz Kamnika, Sakotnik Angela iz Celovca (z odliko), Sever Amalija iz Fare pri Kostelu, Smolik Marija iz Ljubljane (z odliko), Somrak Ana iz Velikih Lašč (z odliko), Spetzler Miroslava iz Boštanj (z odliko), Sterlekar Jožefa iz Ljubljane, Serbec Antonija iz Rajhenburga, Šlamberger Ana iz Ljutomer (z odliko), Šustersič Franciška z Lancovega (z odliko), Uršič Viktorija iz Poddrage, Vidmar Bogumila iz Ljubljane, Vilhar Pavla iz Prestranka (z odliko), pl. Vorbeck Erika iz Hrastnika, Zavašnik Pavla iz Ljubljane, Ženko Pavla iz Ljubljane; b) privatistinj: Ažman Gabrijele iz Logatec, Božič Apolonija iz Kališč pri Selcih, Einspieler Marija iz Kranja, Hočevar Pavla z Dunaja, Jager Jožefa iz Ljubljane,

Juvančič Alojzija iz Loke pri Zidanem mostu, Kunej Angela iz Št. Jurja, ob južni železnici, Munda Ivana iz Marenberga, Pevc Vilbalda iz Doba, Potočnik Helena iz Koroske Bele, Sikošek Terezija iz Podsrede, Sinkovič Danica iz Trsta (z odliko), Sirnik Marija z Oseka v Slavoniji, Sušnik Marija iz Škofje Loke, Solar Jerica iz Kališč pri Selcih. — Zmazek Marija iz Sv. Križa pri Ljutomeru za šole s slovenskim učnim jezikom. Ponavljalni izpit iz enega predmeta v jesenskem roku se je dovolil 13 izpraševankam, med temi 4 gojenkam IV. letnika. Za 1 leto sta bili reprobirani dve privatistinj.

** Maturo na goriški realki so napravili sledeči Slovenci: Robert Dekleva, Bazilij Jeras, Josip Rudež, vsi iz Gorice, Rihard Lončar iz Tržiča na Gorenjskem in Leopold Gruden iz Nabržine.

** Pri zrelostnih izpiti na goriškem ženskem izobraževališču, so bile pripoznane za zrele za občne ljudske šole: iz slovenskega oddelka: a) s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Berbuč Gabrijele (z odliko), Čebular Olga, Miličević Ivka (z odliko iz slov. men. in hrvaščine), Nardin Marija, Peršič Terezija (z odliko iz slov.), Podgornik Ana (z odliko z nemščine), Volarič Bogumila; b) s slovenskim učnim jezikom: Abram Slavica (z odliko), Arrigler Roza, Baša Alojzija (z odliko), Bogataj Vilma, Boštjančič Marija, Bratina Milena, Cigoj Dragica, Delpin Rafaela (z odliko), Ivančič Alma, Jericijo Marija (z odliko), Kuntih Matilda, Leban Stefanija, Lenarčič Viktorija, Mayer Valerija, Medvešek Ljudmila, Miklavčič Olga, Paglavc Emilija, Pagon Alberta, Perič Karolina, Šepić Marija (s slovenskim in hrvaškim učnim jezikom), Tomažič Rozalija, Trampuš Vekoslava, Vidic Valentina, Žagar Milena; c) privatistinj: Kotnik Anka (z odliko z nemškim učnim jezikom), Legat Josipina (z odliko z nemškim učnim jezikom), Mayer Julija in Vrščaj Terezija s slovenskim in nemškim učnim jezikom.

** Tržaški nemški abiturijenti so nabrali med seboj 400 K za nemški šulferajn, „Südmark“, za nemški otroški vrtec v Skednju in za društvo „Deusches Haus“ v Trstu. Pa naši abiturijenti?

** Na gimnaziji v Kranju se je v prvi razred vpisalo 47 dijakov, ki so razen enega vsi prebili sprejemno izkušnjo.

** Dijaška zarota. Na gimnaziji v Kormanu (Bukovina) je policija prišla na sled zaroti proti ravnatelju med dijaki. Pet kolovodij so izročili sodišču.

** Protestni shod proti premeščanju slov. učiteljskega iz Kopra v Gorico se je vršil dne 3. t. m. v Gorici v mestni dvorani. Protestni shod so priredili laški razgrajči, ki so si nadeli ime narodnih socialistov. Predsedoval je visokošolec Stechina, govoril pa je Diomedes Benko iz Trsta. Oglasil se je tudi podžupan Bombig, želeč seveda, da se izvrši laška želja, da ne bi prišlo slov. učiteljske v Gorico. Brzjavke, da se strinjajo s protestom, so poslale občine Gradišče ob Soči, Fara, Fianicello, Zagraj, Dolenje, Moša, Oglej in zveza laških učiteljev v Trstu; druge furlanske občine se niso odzvale vabilu.

Kulturno delo.

+ Občni zbor „Glasbene Matice“. Dne 9. t. m. se je vršil občni zbor „Glasbene Matice“ v Ljubljani. Vodil je zborovanje predsednik prof. Štritof. Dejal je, da se nabinranje v pokritje deficita nadaljuje z vso vnemo, tako da je bilo do 13. junija t. l. nabranih 14.037 K 6 vin. in da torej manjka še 1425 K 49 vin., da bo ves deficit pokrit. Društveno delovanje v preteklem letu ni zaostajalo za onim drugih let, pač pa še napredovalo. V glasbeni šoli je naraslo število učencev, uvedli so se novi predmeti, nastavili se novi učitelji. Gojencev je bilo 533, torej 141 več od prejšnjega leta. Delovalo je letos na zavodu 12 učnih oseb, lani le 9. Poseben napredek je, da sta dva učenca kompozicijske šole napravila velik trio za klavir in čelo. „Glasbena Matica“ stopa na poti proti konservatoriju, kar bodi čimprej med Jugoslovani. Slovenci postanejo s tem nekaki drugi Čehi. Drug važen napredek „Matice“ je, da se snuje velik lasten koncertni orkester, ki prične delovati s 15. septembrom. Z njim bo mogoče uprizarjanje simfonijskih koncertov in ljudskih skladb. Izmed koncertov je oni v Zagrebu poživil glasbeno življenje med Hrvati. Umetniški in moralni uspeh na glasbenem polju je videti v tem, da se je na dvakratni poziv „Matice“ vposlalo 83 novih skladb, med katerimi so najboljše naših domačih skladateljev. Začele so se snovati podružnice „Glasbene Matice“. Pevsko in glasbeno društvo v Gorici je že podružnica, „Matica“ pa je v dogovoru z Idrijo, Kranjem, Celjem in Mariborom za tako ustanovitev. „Matica“ postane tako središče glasbenega razvoja med Slovenci. Razburkano politično življenje je hotelo poseči tudi v „Glasbena Matica“. Govornik izjavlja, da je „Matica“ glasben, kulturne in čisto neustranski zavod. — Društveni tajnik Šebenik je poročal: Iz odbora so se ustanovili odseki, in sicer artistični, sanacijski, odsek za evidenco in nabavo novih članov, odsek za upravo pokojninskega zaklada, šolski odsek in finančni odsek. — Odborovih sej je bilo 16, bil je en izreden občni zbor. Ševilo

vlog, podanih na poslovni zapisnik znaša 1096. „Matica“ je izdala muzikalije za leto 1906./07. Muzikalije za leto 1907./08. so se deloma že postale v tisk. Od 83 zaradi razpisa nagrad poslanih skladb se jih je nagradilo 7 s skupno vsoto 370 K. — Pouk v glasbeni šoli je trajal od 18. septembra 1907. do 4. julija 1908. 4. in 13. junija sta bili dve javni produkciji 21 gojencev. Učni uspehi so ostali na tako častni višini kot prejšnja leta. — Preteklo društveno leto je prevzela „Matica“ 4 krat aranžma, da so priredili v Ljubljani naslednji slovenski umetniški koncerte: svetovnoznani umetnik na gosli Jaroslav Kocian, komorni virtuos Fran Ondriček, ruski umetnici Vera in Nadežda Černjecka in „Pevska zveza moravskih učiteljev“. Kot svoja koncerta je priredila „Matica“ spominski večer Simona Gregorčiča na korist njega spomeniku dvakrat, tretji koncert je bil pa v Zagrebu. — Pevski zbor „Matice“ je štel 87 članov ženskega in 68 članov moškega zbora. Imel je 58 pevskih izkušenj za ženski in 74 za moški zbor. — Državne podpore je dobila „Matica“ 3000 K, deželne 2400 K, mestne 3000 K, „Kranjska hranilnica“ je darovala 400 K, gosp. Robert Kollmann 500 K. — Vseh članov „Matice“ je bilo 689, in sicer 11 častnih (7 živih), 75 ustanovnikov (48 živih). Ljubljanskih rednih članov je 316, zunanjih pa 256. — Blagajniško poročilo je podal blagajnik Rozman: Vseh dohodkov je bilo od 1. julija 1907. do 1. julija 1908. 60.905 K 37 v, med njimi je bilo ukovine 12.200 K, rednih podpor 7500 K, daril in volil 1750 K, od društvenih hiš 2600 K, od koncertov 6346 K. Vseh rednih dohodkov je bilo 34.636 K 29 v. Med troški je omeniti: 11.800 K za redne učitelje, 3400 K za izredne, 2913 K za muzikalije, 2485 K za društvene hiše, 5633 K 63 v za koncerte, 2130 K za amortizacijo dolga. Vseh rednih stroškov je bilo 35.850 K 37 v. Vsi stroški znašajo ravno toliko kot dohodki, ker se ves denar vedno sproti naloži plodonosno. V hranilnici je 6880 K. „Matica“ je dolžna mestni hranilnici še 40.768 K. — Proračun izkazuje 33.650 K dohodkov in 51.480 K stroškov, torej 17.830 K primanjkljaja, ki se upa pokriti s prebitkom lanskega leta v znesku 6880 K, z državno podporo 3000 K za leto 1908., s 1000 K, kolikor bo več nesla ukovina, kot je preliminarno. Ostalih 5—6000 K se pokrije z državno podporo za prihodnje leto in z izrednimi dohodki. — Volitve so se vršile vse z vzklikom in so bili soglasno izvoljeni: za predsednika g. Štritof, v odbor pa dogovorjena kompromisna lista gospodje: dr. Janko Bezjak, dr. Fran Detela, Mirko Gruden, Anton Jeršinović, Lajovic, Fran Milčinski, Stanko Premerl, dr. Ravnihar, Fran Rozman, dr. Rudež, pater Hugolin Sattner, Drag. Šebenik in Alojzij Žebre. Preglednika računov sta gg. Colnar in Splichal.

Politiški pregled.

* Poslanska zbornica. Finančni minister je predložil dodatni kredit k državnemu proračunu ter predlogo o hišnem davku. Z dodatnim kreditom se popoljša položaj nižjih državnih uslužbencev. Na leto bo potreba 18 milijonov kron. — Zakonski načrt o hišnem davku da ne zasleduje fiskaliskega namena, je rekel minister; ugoditi se hoče želji po reformi hišnega davka. — Zbornica je nadaljevala razpravo o nujnem predlogu soc. demokratov glede uvedbe splošne in enake volilne pravice v nekaterih deželnih zbore. — Predsednik je sporočil, da so bili nemško-češki nujni predlogi umaknjeni. Zbornica je po kratki debati odklonila nujna predloga posl. Hajna in Breiterja glede varstva svobode tiska na Češkem in v Galiciji. — Češki radikalec Buřival je potem obrazložil svoj nujni predlog glede državnih uslužbencev ter je končno izjavil, da umakne svoj predlog. — Minister javnih del Gessman je glede predloga o odredbah zaradi pomanjkanja premoga izjavil, da namerava železniško ministristvo uestvi za lokomotive kuritev s sirovim petrolejem, da se odpomore pomanjkanju premoga. Država si je pridobila tisoče svobodnih rudosledov; načrti se predložijo jeseni. — Nato je brambeni minister Georgi priporočal zbornici, naj sprejme predlogo o rekrutnem kontingentu. Predloga je bila po daljši debati sprejeta. — Zbornica gre dne 17. t. m. na dopust, ki bo trajal tri mesece in stal na dietah pol milijona kron!

* Ministrstvo za javna dela. „Wiener Zeitung“ objavlja imenovanja v ministrstvu za javna dela, in sicer je cesar imenoval sekcijskega načelnika v naučnem ministristvu dr. grofa Maksa Wickenburg sekcijiskim načelnikom v ministrstvu za javna dela ter mu obenem podelil red železne krone II. razreda. Nadalje so bili imenovani sekcijiski načelniki državni stavbeni ravnatelj dr. Fran Berger, ministerialni svetnik v poljedelskem ministristvu pl. Weber in ministerialni svetnik v naučnem ministristvu dr. Adolf Müller. Ministrstvo je pričelo svoje delovanje 9. t. m. — V novem ministristvu za javna dela bo od 157 uradnikov 37 Čehov. S tem se je ugodilo zahtevi češkega ministra Praška, da bodi v vsakem ministristvu ena petina Čehov. Kaj pa Slovenci?

* Slovanski shod v Pragi je jako dobro obiskan. Časopisje poudarja velik pomen tega skoda za kulturno in gospodarsko vzajemnost slovanskih narodov.

* Volilna reforma za dalmatinski deželni zbor ni potrjena. Volilna reforma, ki jo je sklenil dalmatinski deželni zbor, ni dobila najvišje sankcije. Meseca septembra se zbere dalmatinski deželni zbor zopet, da sklene novo volilno reformo.

* Odlikovanja povodom 60 letnice cesarjevega vladanja. Vlada je že pozvala načelnike deželnih vlad, naj stavijo svoje predloge glede odlikovanj, ki se imajo podeliti povodom šestdesetletnice cesarjevega vladanja. Govore, da je cesar izrazil željo, da bi se ta odlikovanja objavila že 18. avgusta, na njegov rojstni dan, in ne šele 2. decembra. — Odlikovanih bo baje okoli 7000 oseb.

* Delegacije. Iz Budimpešte javljajo, da se bodo volitve za delegacije vršile na zbornični seji 22. septembra. Delegacije prično svoje zasedanje v Budimpešti 25. septembra.

* Romuni in splošna volilna pravica. Romunska narodna stranka skliče prvi ljudski shod za splošno volilno pravico v Zaravd. Shoda se udeleži več romunskih poslancev.

* Bosna in Hercegovina. V sarajevskih vojaških krogih govore, da bo upravljem Bosne imenovan bivši minister deželne brambe FZM pl. Latscher, ki uživa posebno zaupanje prestolonaslednika Frana Ferdinanda. V dunajskih vojnih krogih so o tem imenovanju govorili že minolo pomlad.

* Reforma davka od poslopij. Zakonski načrt, ki ga je predložil vitez Korytowski parlamentu, določa, da bodo poslopija prišla šele v petih letih do popolne davčne dolžnosti treh odstotkov. Najemniški davek se v nekaterih letih zniža za približno četrtno dosežanje nominalne vrednosti, namreč 26²/₃ na 19, od 20 na 15 in od 15 na 12%. Glavna vsota najeminskega davka se povisa v bodoče le za 2%, dočim narašča sedaj za 3¹/₃%. Državni dohodki se bodo zaradi tega v prvih 12 letih znižali na leto za okroglih 26 milijonov. Začasna davčna prostost za bodoče nove zgradbe, prizidave in prezidave se omeji na 6 let. Petodstotni davek od davka proste najemnine se popolnoma opusti. S tem, da bodo nove zgradbe, prizidave in prezidave takoj po preteku davčne prostosti uživale znižane davke, da se bo zidanje znatno pospeševalo. Napravili pa se bodo tudi pogoji, da davčne olajšave ne bodo hodile na korist hišnim posestnikom, temveč tudi najemnikom pri znižani stanarini.

* Mirovni pogoji za hrvaško-madžarsko spravo. Poslanec Zagorac je priobčil spomenico, ki so jo sestavili pooblaščenici hrvaško-srbske koalicije kot podlaga za neobvezne dogovore z madžarskimi poslanci. Spomenica zahteva: Ban baron Rauch, njegovi sekcijiski načelniki in veliki župani se morajo odstaviti. Novi ban se mora vzeti iz večine hrvaškega sabora ali vsaj iz vrst večini prijaznih politikov. Novi ban mora izjaviti, da je odgovoren hrvaškemu saboru, da stoji na stališčih pogodbenih zakonov glede ureditve konflikta z Ogrsko in glede jezikovnega vprašanja. Tudi ogrska vlada mora podati zadovoljivo izjavo. Železniške postaje na Hrvaškem morajo čimprej dobiti samohrvaška imena in tudi občevanje z občinstvom bodi čimprej hrvaško. Dvojezični napisi pri poštah in finančnih ravnateljstvih se naj odstranijo. O vseh dohodkih Hrvaške se morajo voditi posebni izkazi. Nova hrvaška vlada bi morala sklicati sabor v začetku oktobra ter mu predložiti proračun, zakon o ustanovitvi 4. sekcije pri deželni vladi (za kmetijstvo), o samostojnem upravnem sodišču za Hrvaško in volilni zakon na podlagi splošne volilne pravice.

* Novi izvršilni zakon na Ogrskem. Magnatska zbornica je vrnila poslanski zbornici eksekucijsko novelo z izpremembo, da se pokojnine državnih uradnikov smejo zarubiti do tretjine, vendar pa mora rubljencu ostati najmanj 1200 K na leto. Pokojnin in milostnih plač vdov ter vzgojnih prispevkov sirot ni mogoče zarubiti.

* Vohunstvo v cerkvi. Škofje v južni Nemčiji so izdali nove, poostrene predpise proti modernizmu. Škofje uvedejo stalno tajno kontrolo nad mlajšo duhovščino ter določijo svoje zaupnike, ki bodo nadzorovali bogoslužje v cerkvah.

* Finski deželni zbor. Pri deželnozbornih volitvah finskih je bilo oddanih 166.322 glasov in sicer so dobili: socialisti 62.330, Starofinci 45.059, Mladofinci 25.521, švedska narodna stranka 22.226, agrarna stranka 6749 in krščanska delavska stranka 3962 glasov; drugi glasovi so bili razepljeni. Po tem izidu se 200 deželnozbornih mandatov razdeli približno sledeče: socialisti 75, Starofinci 51, Mladofinci 31, švedska narodna stranka 27, agrarna stranka 8 in delavska krščanska stranka 5. Vsekako je dobil deželni zbor svoje prejšnje lice, opozicija proti ruski vladi bo še močnejša nego prej.

* Prvi shod ruskih časnikařev se je vršil v veliki dvorani mestne dume v Petrogradu. Na prvi seji se je razpravljalo o vprašanju proslave osemdesetletnice Tolstega. Kongres je sklenil prirediti 80 letnico Tolstega z velikim praznikom za vse Rusijo.

tega skoda za kulturno in gospodarsko vzajemnost slovanskih narodov.

* Volilna reforma za dalmatinski deželni zbor ni potrjena. Volilna reforma, ki jo je sklenil dalmatinski deželni zbor, ni dobila najvišje sankcije. Meseca septembra se zbere dalmatinski deželni zbor zopet, da sklene novo volilno reformo.

* Odlikovanja povodom 60 letnice cesarjevega vladanja. Vlada je že pozvala načelnike deželnih vlad, naj stavijo svoje predloge glede odlikovanj, ki se imajo podeliti povodom šestdesetletnice cesarjevega vladanja. Govore, da je cesar izrazil željo, da bi se ta odlikovanja objavila že 18. avgusta, na njegov rojstni dan, in ne šele 2. decembra. — Odlikovanih bo baje okoli 7000 oseb.

* Delegacije. Iz Budimpešte javljajo, da se bodo volitve za delegacije vršile na zbornični seji 22. septembra. Delegacije prično svoje zasedanje v Budimpešti 25. septembra.

* Romuni in splošna volilna pravica. Romunska narodna stranka skliče prvi ljudski shod za splošno volilno pravico v Zaravd. Shoda se udeleži več romunskih poslancev.

* Bosna in Hercegovina. V sarajevskih vojaških krogih govore, da bo upravljem Bosne imenovan bivši minister deželne brambe FZM pl. Latscher, ki uživa posebno zaupanje prestolonaslednika Frana Ferdinanda. V dunajskih vojnih krogih so o tem imenovanju govorili že minolo pomlad.

* Reforma davka od poslopij. Zakonski načrt, ki ga je predložil vitez Korytowski parlamentu, določa, da bodo poslopija prišla šele v petih letih do popolne davčne dolžnosti treh odstotkov. Najemniški davek se v nekaterih letih zniža za približno četrtno dosežanje nominalne vrednosti, namreč 26²/₃ na 19, od 20 na 15 in od 15 na 12%. Glavna vsota najeminskega davka se povisa v bodoče le za 2%, dočim narašča sedaj za 3¹/₃%. Državni dohodki se bodo zaradi tega v prvih 12 letih znižali na leto za okroglih 26 milijonov. Začasna davčna prostost za bodoče nove zgradbe, prizidave in prezidave se omeji na 6 let. Petodstotni davek od davka proste najemnine se popolnoma opusti. S tem, da bodo nove zgradbe, prizidave in prezidave takoj po preteku davčne prostosti uživale znižane davke, da se bo zidanje znatno pospeševalo. Napravili pa se bodo tudi pogoji, da davčne olajšave ne bodo hodile na korist hišnim posestnikom, temveč tudi najemnikom pri znižani stanarini.

* Mirovni pogoji za hrvaško-madžarsko spravo. Poslanec Zagorac je priobčil spomenico, ki so jo sestavili pooblaščenici hrvaško-srbske koalicije kot podlaga za neobvezne dogovore z madžarskimi poslanci. Spomenica zahteva: Ban baron Rauch, njegovi sekcijiski načelniki in veliki župani se morajo odstaviti. Novi ban se mora vzeti iz večine hrvaškega sabora ali vsaj iz vrst večini prijaznih politikov. Novi ban mora izjaviti, da je odgovoren hrvaškemu saboru, da stoji na stališčih pogodbenih zakonov glede ureditve konflikta z Ogrsko in glede jezikovnega vprašanja. Tudi ogrska vlada mora podati zadovoljivo izjavo. Železniške postaje na Hrvaškem morajo čimprej dobiti samohrvaška imena in tudi občevanje z občinstvom bodi čimprej hrvaško. Dvojezični napisi pri poštah in finančnih ravnateljstvih se naj odstranijo. O vseh dohodkih Hrvaške se morajo voditi posebni izkazi. Nova hrvaška vlada bi morala sklicati sabor v začetku oktobra ter mu predložiti proračun, zakon o ustanovitvi 4. sekcije pri deželni vladi (za kmetijstvo), o samostojnem upravnem sodišču za Hrvaško in volilni zakon na podlagi splošne volilne pravice.

* Novi izvršilni zakon na Ogrskem. Magnatska zbornica je vrnila poslanski zbornici eksekucijsko novelo z izpremembo, da se pokojnine državnih uradnikov smejo zarubiti do tretjine, vendar pa mora rubljencu ostati najmanj 1200 K na leto. Pokojnin in milostnih plač vdov ter vzgojnih prispevkov sirot ni mogoče zarubiti.

* Vohunstvo v cerkvi. Škofje v južni Nemčiji so izdali nove, poostrene predpise proti modernizmu. Škofje uvedejo stalno tajno kontrolo nad mlajšo duhovščino ter določijo svoje zaupnike, ki bodo nadzorovali bogoslužje v cerkvah.

* Finski deželni zbor. Pri deželnozbornih volitvah finskih je bilo oddanih 166.322 glasov in sicer so dobili: socialisti 62.330, Starofinci 45.059, Mladofinci 25.521, švedska narodna stranka 22.226, agrarna stranka 6749 in krščanska delavska stranka 3962 glasov; drugi glasovi so bili razepljeni. Po tem izidu se 200 deželnozbornih mandatov razdeli približno sledeče: socialisti 75, Starofinci 51, Mladofinci 31, švedska narodna stranka 27, agrarna stranka 8 in delavska krščanska stranka 5. Vsekako je dobil deželni zbor svoje prejšnje lice, opozicija proti ruski vladi bo še močnejša nego prej.

* Prvi shod ruskih časnikařev se je vršil v veliki dvorani mestne dume v Petrogradu. Na prvi seji se je razpravljalo o vprašanju proslave osemdesetletnice Tolstega. Kongres je sklenil prirediti 80 letnico Tolstega z velikim praznikom za vse Rusijo.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Pod novim kurzom, ki vlada sedaj v deželnem šolskem svetu kranjskem, se je začelo preganjanje učiteljstva, ki je proti zakonito in nemoralno. V Preserju pri Ljubljani službuje kot nadučitelj tovariš Avgust Korbar. Šteje že dvajset službenih let in ni bil še nikdar discipliniran. Ker zvesto izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti in ker se ne uklanja klerikalnemu terorizmu, ga klerikalci sovražno in ga hočejo spraviti iz Preserja. Pa kako bi to izvedli? Po fari nosi običnski sluga polo, ki jo ljudje podpisujejo. Podpisujejo se otroci in pa tudi taki, ki nimajo otrok, da bi hodili v šolo. Podpisujejo se celo iz vasi Paku pri Borovnici, ki spada pač v presersko občino, ne pa v tamonjši šolski okoliš. Pravijo, da običnski sluga nekatere ljudi kar sam podpisuje. To so stvari, ki kriče po kazenskem zakonu. — Tov. Korbar ima petero otrok. Jeseni gre že drugi v Ljubljano v šolo. Da ga prestavijo kam daleč od Ljubljane in železnice, bi bil to zanj hud udarec, toliko hušji, ker je krivičen. Lahko je dobiti podpisov, ker je ljudstvo nauhujskano. Zahtevamo, naj se deželni šolski svet nikar ne ozira na to, kar počno sovražniki šole in učiteljstva. Dolžnost dež. šol. sveta je, da štiti učiteljstvo, ker ni izvrševalni organ klerikalnega nasilja, ampak je najvišja šolska oblast v deželi, ki mora biti pravična in nepristranska. Pravočasno smo opozorili člane dež. šol. sveta na to infamno klerikalno početje. Naj se ne ozirajo na denuncianta, ampak naj branijo preganjance! Sicer izgubi deželni šolski svet ves ugled, in učiteljstvo bo vedelo, da so njegovi sovražniki tam, kjer bi morali biti prijatelji!

Hujskač F. Terseglav, ekslemenatar in urednik „Mladosti“ v Ljubljani, je dne 12. t. m. rogovilil v Komendi na Gorenskem. Bil je tamkaj shod, kjer je imenovani „filozof“ ljudstvo direktno hujskal proti učiteljstvu. Kakor poroča „Slovenec“, je govoril vse časti vredni hujskač takole: „Nositelji protikršćanske prosvete so liberalni učitelji in visokošolci. Kar se prvih tiče, je silno lahko njihovo rovanje onemogočiti in jim izpodnesti tla, ako se jih že izpočetka natančno kontrolira. Ni to glavno, da ljudstvo za šolo nosi toliko bremen — če bi dobre učitelje imelo, bi jih radevoljno nosilo in morda še več — odločilno je to, da ljudstvo učitelju veliko zaupa, če je pa učitelj tega zaupanja nevreden, občutijo to ljudje hušje kot razžaljenje, kot prevaro. Liberalni učitelji so pri nas zaigrali ves svoj ugled kot vzgojitelji, pri povsod in vsikdar nasprotujejo vsem ljudskim organizacijam — ne iz potrebe, temveč iz zagrizenosti in nalašč. V šoli pa s tem, da omalovažujejo versko vzgojo in v javnem življenju dajo slab zgled z brezobzirnostjo njihovega boja, mladini velikobolj škodujejo, kakor če bi naravnost „svobodnoversko“ vzgajali, kar seveda sedaj še ne smejo in ne morejo. Sicer imajo učitelji pravico snovati različna „tamburaška“, pevška in telovadna društva, zato pa ma ljudstvo tudi pravico in dolžnost učiteljem povsod in vselej nasprotovati, se proti njim z vsemi dopustnimi sredstvi bojevati. (Veliko odobravanje.) Za ta boj je poklicana zlasti mladina.“ — Kdo je Terseglava pooblastil do tolikih bedastoč in infamnosti, nam ni znano. Osnoval se je cel komplot novodobnih rokovnjačev, ki hočejo ubiti šolo in učiteljstvo, da bi potem nevirano ukleпали našo mladino in nerazsodni svet v verige klerikalne sužnosti. Škandal, da mu ni para! Res, proti takim brezdišnežem se je treba bojevati z vsemi dopustnimi sredstvi. Zob za zob! To res ne gre, da bi se vsak pustolovec zaganjal v nas in nas obrizgaval s svojim smrdečim strupom. Če ne pobe drugeče, pa bo treba umazana usta zamahiti s pestjo. Terseglav je že o Božiču nersramno žalil učiteljstvo ter se iz bolnega tovariša Peska delal norca. Z izzivanjem v Komendi je dokazal, da je nepoboljšljiv. Naj pazi, da se mu ob kaki priliki ne pretrese glava!

Umrl je Radgoni tov. Fr. Jurko, vpkopjeni nadučitelj ondotne okoliške šole, star 75 let. R. i. p.!

Obrotni šol se otvorita v Ronkih in v Zagraju, in sicer na prizadevanje zavoda za pospeševanje obrti v Gorici.

Članom društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“. Dne 29. aprila t. l. je umrl član Ivan Rauch in 20. junija član Josip Moser. Vdovi sta dobili po 1440 K. Po § 3. društvenih pravil je treba članom gotovo do konca julija plačati 4 K. — Odbor.

Naznanilo. Vsem, ki nameravajo priti v Toplice, daje pojasnila glede stanovanja, hrane in drugih zadev tov. Matko, nadučitelj v Toplicah pri Novem mestu na Dolnjemskem.

Na c. kr. pletarski šol v Radovljici se že zdaj sprejemajo vajenci pletarstva. Redni tečaj se prične s 1. septembrom t. l.

Na c. kr. pripravnicel za učiteljstva v Tolmini je bil sklep šol. leta 27. junija t. l. — Izmed 18 učencev jih je dovršilo 15 z dobrim uspehom, med temi Hubert Močnik s Čavna z odliko. K sprejemnemu izpitu za I. tečaj c. kr. učiteljstva v Kopru jih je spremljal voditelj 13; sprejeli so jih 12, enega zavrnili. Starši so z uspehom jako zadovoljni.

Splošno slovensko žensko društvo opozarja vse one, ki nameravajo za katalog

razstava „Otrok“ pripomoči s svojimi literarnimi ali poučljivimi spisi ali s sestavo razstavljenih predmetov, to najkasneje do 1. avgusta vpsolati, ker se uredništvo na kasneje došle spise z obžalovanjem več ozirati ne more.

Tovariš Alojzij Novak v Kranju je potrjen za učitelja na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Konec stare vrednosti. S 1. julijem je prestalo računanje z goldinarji in krajcarji. Trgovci in druga podjetja ne smejo več voditi svojih knjig po stari vrednosti. Cene v izlozbah morajo tudi biti povsod označene edino le v kronah. Vsako kršenje ministrske odredbe se kaznuje z globo od 2 do 100 K ali z zaporom.

Slovenska ljudska mestna šola Podturnom v Gorici. Iz Gorice poročajo: Konec šolskega leta se moramo spominjati tudi slovenske mestne ljudske šole Podturnom. Mesto je prisiljeno vzdrževati slov. ljudsko šolo, toda postavilo jo je v staro vojašnico na periferiji mesta, kamor se ne more pošiljati otrok. Mesto plačuje za šolo rado, samo da nimajo Slovenci od nje nobenega haska. V sredo mesta niso hoteli postaviti slovenske šole, toda pride čas ko jo bodo morali! Slovenci v Gorici nismo opustili boja za slovenske ljudske šole v mestu, o ne, marveč ta boj živi v nas ter izbruhne na dan in bojevali ga bomo toliko časa, da ne dobimo le ene slovenske mestne ljudske šole v Gorici, marveč toliko, kolikor jih nam pripada po številu šolobveznih otrok!

Košansko učiteljstvo je priredilo dne 12. julija 3. roditeljski sestanek v zvezi z razstavo pismenih risarskih in ročnih izdelkov, ob veliki udeležbi staršev. Predaval je nadučitelj g. Janko Grad o temi: „Dober vzgled — najboljšo vzgojno sredstvo“. Starši so z napeto pozornostjo sledili govorniku ter z burno pohvalo pokazali, da jim je predavanje ugajalo. Po predavanju so se še dolgo pogovarjali starši in učiteljstvo o vzgoji. G. župnik Lenasi je v lepem govoru navduševal starše za šolo. Nato so si ogledali vsi navzoči razstavo. Starši so bili vsi navdušeni, ko so ogledovali lepe izdelke. Toplo so se zahvaljevali učiteljstvu za trud in mu hvaležni stiskali roke. — Saj je bila pa razstava res lepa. Posebno se je odlikovala gđe. učiteljica Stefana Kokalj, ki je razstavila obilico krasnih ročnih izdelkov svojih učenk. Žela je mnogo zaslužene pohvale.

Iz sej ožjega in pomožnega c. kr. okr. šol. sveta za gorško okolico 7. in 8. julija 1908. Prošnji nekega kateheta, da bi se mu potnina 80 h od km zvišala, se ni moglo ugoditi. Neki vdovi zaslužnega nadučitelja se je podelilo 50 K, dvema učiteljicama po 50 K in dvema učiteljicama žen. ročnih del po 30 K enkratne podpore. Enemu učitelju se je dovolil predujem 200 K. — Prošnji 5 suplentinj, da bi se jim dala plača tudi o počitnicah, se ni moglo ugoditi; dala se je pa trem izmed njih podpora po 40 K. — Rešila se je prošnja spoštovanega nadučitelja Tom. Jug za upokojenje s tem, da se je ta pripravila c. kr. dež. šol. svetu, naj ji ugoditi in izreče vrlemu možu priznanje in zahvalo za 50 letno zvesto in plodonosno službovanje. — V zadevi sodnijske preiskave proti nekemu učitelju se je potrebno ukrenilo. Pritožba proti nekemu katehetu, da vpliva v šoli po svoje na politiško vzgojo šolske mladine, se je odposlala na dotični dekanat za uradovanje, preden se o tem store nadaljni koraki. — Sprejelo se je naznanje, zakaj se je zidanje šolskega poslopja v Lokavcu zakesnilo in sklenilo se je potrebno, da se bo moglo delo nadaljevati. — Na vprašanje c. kr. dež. šol. sveta, ali bi ne kazalo, izplačevati učiteljuv potom poštinskih čekov, sta bila določena učiteljska zastopnika, naj o tem pozvedujeta, poročata in stavita predlog. Na pritožbo proti postopanju nekaterih članov „Društva krščansko mislečih učiteljev“ se je pooblastilo predsedništvo, da potrebno izvede. — Želji nekega kateheta, naj se preskrbijo svetopisemske slike, se po mogočnosti ustreže. — Sklenilo se je, kupiti kos zemljišča pri sovođenski šoli, da se šolski vrt razširi. — Ukrenilo se je potrebno zastran prostorov za laško ljudsko šolo v Podgori in zastran postopanja šolskega vodstva v tej zadevi. Enemu učitelju se je dovolila podpora 60 K za obiskovanje pettedenskega trgovskega tečaja za učitelje. Rešilo se je več vlog zasebnega pomena; dovolile se razne naprave in poprave pri in v šolah in nakazalo se je izplačilo raznovrstnih računov. B.

Okrajna učiteljska konferenca ormoškega okraja se je vršila 8. julija t. l. v šolskem poslopju pri Veliki Nedelji. Predsednik konferenca okr. šol. nadzornik g. I. Dreflak je omenjal v vnesenih besedah vladarski jubilej našega cesarja. Svoj nagovor je končal z obljubo, da bo učiteljstvo kakor doslej tudi vnaprej v neizpremenljivi vdanosti služilo svojemu resnemu poklicu, na kar so navzoči zapeli prvo kitico cesarske pesmi. Nato se je odposlala vdanostna čestitka na kabinetno pisarno. Nadalje se čestita dež. šol. nadzorniku g. P. Koučniku na odlikovanju z redom železne krone in nadučitelju g. P. Ungerju za podeljenje častne kolajne za 40 letno zvesto službovanje. — Ko je predsednik imenoval za svojega namestnika nadučitelja tov. Porekarja in sta bila izvoljena za zapisnikarja učitelj tov. Jerše in učiteljica tov. Potrato, je poročal nad-

zornik o šolskih uspehih v ormoškem okraju. Napredovali smo na učnem kakor vzgojnem polju. — Nadučitelj tov. Šijanec je poročal o vprašanju: „Kako naj ohrani ljudska šola šestdesetletni vladarski jubilej našega presvetlega cesarja v trajnem spominu; kako naj sodeluje zlasti na polju skrbstva in varstva otrok?“ Učitelj tov. Kosi je razpravljao o referatu: „Katera načela je uvaževati pri reviziji učnih načrtov in kako se naj postopa pri izvršbi te revizije“. Oba poročevalca sta za svoji imenitni razpravi žela odobravanje in zahvalo. O šolskih vrtil je poročal nadučitelj tov. Košar, o okr. učit. knjižnici tov. Rosina. Stalni konferenčni odbor je stavil sledeči predlog, ki se je soglasno sprejel: C. kr. deželni šolski svet naj izdela času primeren plačilni zakon kot vladno predložitev. — Pri dopolnilnih volitvah so bili izvoljeni: nadučitelj Rajšp za zastopnika učiteljstva v okrajni šolski svet; učitelj Kosi v stalni konferenčni odbor in učitelj Rosina v odsek za šolske vrte. Ko je bil dnevni red končan, se je g. nadzornik vsem navzočim zahvaljeval za vestno in marljivo sodelovanje pri reševanju obširnega dnevnega reda, trdeč, da je zasluga na učiteljski strani, ki je s svojim resnim in čez vse dostojnim nastopom pripomoglo, da se je ta dan dela in truda tako lepo in v znamenju truda tako častno vršil. Nadučitelj Porekar se je še zahvaljeval g. okr. šol. nadzorniku I. Dreflaku za imenitno vodstvo konference in kolegialno postopanje, s čimer je bilo peturno zborovanje končano. — Po zborovanju so se podali zborovalci v Miklovo gostilnico, kjer je bil na vrtu pripravljen že skupni obed. Tukaj je napil tov. Rajšp presvetl. cesarju, tov. Kosi g. nadzorniku, tov. Porekar pevcem in pevkar. Razvila se je kaj neprisiljena zabava.

Razgled po šolskem svetu.

— **Doktorica modroslovja**. Na graškem vseučilišču je bila Olga Saklerjeva iz Trsta promovirana za doktorico modroslovja.

— **Enakopravnost Poljakov na Ruskem**. Ruska vlada je za poizkušnjo dovolila, da se v 240 šolah varšavske gubernije uvede poljščina kot poučni jezik. — „Zveza ruskih ljudi“ pa grozi z lepaki, da uprizoni na dan otvoritve poljskega pouka nasilstva in splošni progrom proti židovski inteligenci v Varšavi.

— **Z inomoškega vseučilišča**. Nemški svobodomiselní dijaki so na svoje somišljenike v Avstriji poslali poziv, da se v tim večem številu na jesen vpišejo na inomoško vseučilišče in tako preprečijo njega klerikaliziranje.

— **Konferenca hrvaških srednješolskih ravnateljev** se je pričela v Zagrebu pod predsedstvom sekcijskega načelnika pl. Mixicha. — Konferenca se udeležujejo vsi ravnatelji in upravitelji hrvaških srednjih šol ter referenti o srednješolskem pouku pri deželni vladi. Posvetovanje bo trajalo 3 do 4 dni in razpravljalo se bo o vseh vprašanjih, ki so za srednje šole aktualna.

— **Posledice dijaških nemirov**. Kakor poročajo iz Inomosta, je polovica juristov, ki so se bili prijavili za končne izpite, odstopila, češ, da se zaradi nemirov na vseučilišču niso mogli pripraviti.

Raznoterosti.

— **Inozemski humor**. Dve dami, ki sta si bili popolnoma tuji, sta se sešli pri nekem gostovanju. Kakor so ženske medsebojno brž zaupljive in zgovorne, se je prva kmalu odkrito izpovedala: „Ne vem, kaj je z onim velikim plavalasim gospodom tamle. Pred kratkim se je koketiral ter bil tako prijazen z menoj, a sedaj me niti ne pogleda več.“ — „Morda je videl mene priti,“ je odgovorila druga dama. „To je namreč moj mož.“ — Umetnik je razkazoval novo sliko: „To je najboljšje, kar sem ustvaril v svojem življenju.“ — Kritik: „No, zaraditega vam še ni treba izgubiti poguma.“ — Gospodična Jacson: „Jutri obhajam svoj 22. rojstni dan.“ Gospodična Jacson: „Jaz tudi.“ Odč. Jacson: „Toda jaz ga obhajam šele prvič.“ — Nalepšena dama je prišla k zlatarju ter si dala pokazati srebrno namizno orodje. Prodajalec ji je predložil velike škatle najnovejšega blaga, toda dama se je namrdnila: „Ali nimate ničesar novejšega?“ Trgovec je prinesel drugo kaseto ter rekel: „Kakor vidite gre na teh predmetih rob ob kraju, po sredi pa je centrum.“ Dama: „Da, to je moderno, secesionistiško, to-le kupim.“

— **Največji parniki na svetu**. Neko angleško društvo zgradi v Belfastu dva ogromna parobroda, ki bosta največja parnika na vsem svetu. Z gradnjo prično bodoči mesec. Ladiji se bosta imenovali „Olimpie“ in „Titanie“; vsaka bo 840 črevljev dolga in 78 široka, in bo imela 45.000 do 50.000 tonelat.

— **Japonska grozodejstva v Koreji**. Iz Koreje došli potniki poročajo, da gospodarijo Japonci v imenovanem nesrečnem cesarstvu kakor divjaki. V pokrajini Sonjuin so pričeli domačini z vstajo, pri kateri so domačini pregnali japonske uradnike. Japonci so potem priredili proti domačinom imenovane pokrajine kazensko ekspedicijo in tam požgali ter razdejali cele vasi. Japonci so streljali na

neko hišo, kamor je pribežal nek vodja Korejcev s svojimi ljudmi. Ker so Korejci na streljanje na isti način odgovorili, so Japonci hišo enostavno zažgali. Na ta način je zgorelo 16 Korejcev.

— **Boj proti napitninam** so začeli Anglezi v Londonu z vso odločnostjo. Razvada je naravnost neznosna, a zanesli so jo Američani, ki prihajajo vsako poletje v trumah na Angleško ter se povsod kažejo pretirano radorarne. Na ta način so napitnine poskočile na 20%. Gost, ki zapravi 4—5 mark ter ne da eno marko napitnine, se smatra za umazanca ali siromaka. Kadar gost zapušča prenočišče v hotelu, ga pričakajo na hodniku vsi uslužbenci: eden mu prinese palico, drugi klobuk, tretji kovčeg itd. In vsi že drže pripravljeno roko za napitnino. Sicer pa se je ta nadležna razvada že razširila povsod po Evropi kamor zahajajo tuji.

— **Senzacionalno izpreobrnjenje**. Iz Pariza javljajo, da se je povrnil v katoliško cerkev pesnik Adolf Rette, posnemši s tem Hnysmana in Verlaina. Rette je sklenil iti peš v Lourdes. Tamkaj se bo mudil 14 dni, da zamore pobijati Zolino delo: „Lourdes“. O tej izpreobrnitvi se mnogo govori in piše, kakor se je prej o pesniku mnogo govorilo, da je drugi Voltaire.

— **Rodovinska drama**. Na Dunaju je 27letna žena ključničarja Wernerja streljala na svoja tri in štiri leta stara sinova in nase, ker je mož grdo ravnal z njo. Vsi trije so smrtno ranjeni.

— **Belgija** ima najmanjšo floto na svetu, to je, eno samo vojno ladjo.

— **Električni tok ubi tri ženske**. V Sanbuchettu pri Benetkah se je utrgala električna žica, ki se je ovila okolo treh žensk. Tok je ženske takoj ubil.

— **Arheološki muzej v Spljetu**. Kakor poročajo z Dunaja, je finančno ministrstvo dovolilo nadaljnih 100.000 K za gradnjo arheološkega muzeja v Spljetu, ker ni zadoščalo dosedaj dovoljenih 180.000 K.

— **Črne koze** se naglo širijo v Petrogradu. Dosedaj je umrlo že 70 oseb.

— **Prebivalstvo Avstralije** šteje po najnovejši statistiki 4.197.047 duš, ter se je od lani pomnožilo za 77.566 duš.

— **Kuba** je leta 1906. izvozila 256³/₄ milijona havana-smodk.

— **Svinja porlra otroka**. Zakonska J. Schöniger pri Omureku sta imela v oskrbi deklico Elizabeto Černejevo. Ko sta te dni šla od doma, sta otročiča zaupala neki deklici. Otroek je ležal v otroškem vozičku na vrtu. Hipoma je pričel jokati. Varuhinja je letela v kuhinjo, da pogreje za otroka mleko. Svinja, ki je letala po vrtu, je prišla do otroškega vozička in voziček prevrnila. Na tleh ležečega otroka je svinja na rokah in na glavi tako ozrla, da je otrok v par urah umrl.

— **Trpinčenje vojakov v nemški armadi**. Minole dni je bila kazenska obravnavna proti celi vrsti gardnih podčastnikov, ki so na prav bestialen način trpinčili vojake. To je bivšemu artilerijskemu polkovniku Gädkeju dalo poved, da je v „Berliner Tagblattu“ objavil članek o tej stvari. Gädke, ki se je pod svoj članek podpisal, pravi, da se v nobeni armadi na svetu tako živinsko sirovo in sramotno ne trpinči vojaštva kakor v nemški. Take bestialnosti, take krutosti in sramotnosti so povsod nemogoče. Primerijo se vsakovrstne sirovosti in trpinčenja tudi drugod, a na Nemškem so kar v navadi. Polkovnik Gädke pravi, da se v nemški armadi ne vzgajajo vojaki, marveč „verprügelte Hunde“ in zahteva, naj se za take predpostavljence, ki vojake trpinčijo, uvede kazensko palico. Če mož, ki je v vojaški službi osivel, imenuje nemške vojake „verprügelte Hunde“ in zahteva, da naj se podčastniki s palico učijo človeškega čuta, potem si je lahko misliti, kake razmere morajo vladati v nemški armadi. Da, nemška kultura rodi čudne sadove.

— **Reklama za Wahrunda**. Naknadno se doznaje, da je pred zapleno bilo prodanih samo 200 iztisov Wahrundove brošure, po zaplemi, ko je bila brošura imunizirana, se je prodalo pa nad 30.000 iztisov.

— **60 let poslanec**. Starosta ogrskih poslancev 94letni Madaraš je obhajal 60letnico, odkar je v parlamentu.

— **Kako deluje hrana na duševno razpoloženje**. Nedavno je bil v Parizu kongres patalogov. Neki učenjak je pri tej priliki razlagal psihološko učinkovanje raznih jedil. Sodnikom, časnikačem in poslancem je priporočal jesti mnogo krompirja, ker postanejo na ta način hladnokrvni. Krompir je potemtakem priporočati vsakemu opozicionalcu. Koleraba je dobro sredstvo proti ježljivosti. Trajno uživanje kolerabe ozdravi ljubosumnost in maščevalnost. Koleraba je tedaj priporočiti ženskam, ki se bore za prvenstvo. Ob velikih porčijah repe si more žena privoščiti par — domačih prijateljev. Loboda daje baje ognevitost, in iniciativo. Zelena grah je škodljiv, ker provzoča razuzdanost, zato so baje ženske tako koketne ker jedo rade grah. Odkar je ta škodljivost znana, bo konsum zelenega graha brezdvomno poskočil. Tudi karfijola je škodljiva, ker provzroča topost in idiotizem. Najbolj priporočata učenjak beli grah, ki množi mozeg, osvetožuje živce in zbuja inteligenco. Nam pa se zdi, da je ta gospod zametaval beli grah ter jedel preveč karfijole.

Slovenci, kupujte užigalice
v korist družbi
sv. Cirila in Metoda! 122
31 8

Najboljše klavirje

prvovrstnih dunajskih tvornic in harmonije amerikan. sistema prodaja in izposoja
Alfonz Breznik, učitelj „Glasb. Matice“
136 Ljubljana, Hilšerjeve ulice 12. 52 2

Učiteljska tiskarna

priloga sl. šolskim vodstvom in š. svetom za cesarjev 60 letni jubilej krasne

jubilejske karte

na karton z vzbočenim emblemom (naš cesar l. 1848. in 1908.) in primernim besedilom.

Posamezni komadi: manjši po 10 h, večji po 20 h. Pri naročilu nad 100 komadov 10% popusta. 112 12-5

Za šolsko mladino najprimernejše in najcenejše darilo in spomin na letošnji jubilej.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika

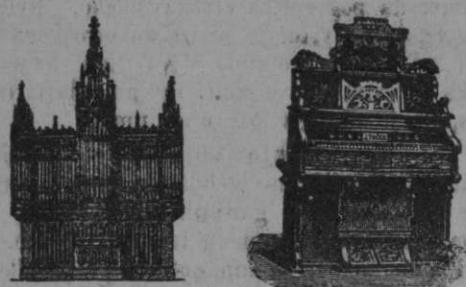
priloga slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 17 26-15

Odlikovane z zlatim zaslužnim križem s krono.

C. kr. privil. tovarne

orgelj in harmonijev Jan Tuček, Kutna gora

(Češko) 25 26-15

stavi in dobavlja orglje vseh velikosti, sistemov in slogov, harmonije s stakalnimi in sesalnimi sistemom (Cottage-orglje), klavirje in pianine najmodernejših konstrukcij.

3 do 5 letna garancija. Ustanovljene l. 1869.

Nizke cene. Tudi na obroke.
Tovarna je postavila že nad 6000 instrumentov.

Ilustrirane prospekte orgel, cenike harmonijev in klavirjev gratis in franko.

Pišite po vzorec!

Modno blago

volneno in pralno, damsko in moško, platno, damasti, namizni prti, brisače, blago za srajce in vsakovrstno drugo platneno in pavolnato blago stalnobarvni 13 26-19

= ZEFIRI =

prekrasnih modnih vzorcev za srajce, oblačila itd. samo dobre, preizkušene kakovosti priloga

Razpošiljalnica za platneno in modno blago
V. J. Havliček a bratr
Poděbradi na Češkem.

Mnogo pohvalnic. Naročila za več nego 15 K pošljamo poštne prosto. Zavitek s 40 metri pralnega blaga za 18 K franko.

Pišite po vzorec!

Platno,

volneno blago in sukno, v vseh mogućih širinah in dolžinah, jako močno, šifon, croise, francoski beli in barvast satin, robci, brisače, bele in barvaste garniture za domačo porabo, oprave za neveste, vseskoz solidno blago, priznано najboljša dobava lastne manipulacije.

A. F. Fialka,

specijalna veletrgovina v Trenštatú pod Radhostem (Morava).

Vzorec in ceniki franko. — Tovarniške cene.
Ustanovljeno leta 1875. 88 — 138

P. n. učiteljstvu in sl. občinstvu se priporoča

Kavarna Evropa

v Ljubljani, na Dunajski cesti.
Na razpolago je „Učiteljski Tovariš“ in vsi drugi slovenski in velika izbira tujih časopisov. — Za točno postrežbo in dobro pijačo je kar najboljše preskrbljeno.

Anton Tonejc,

27 26-15 kavarnar.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani
na Dunajski cesti šte. 20

priloga p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 14 52-46

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

Jos. Petričevih zvezkov.

Fr. Burgar

Spodnja Šiška

(pri Ljubljani)

parotovarna lesnih izdelkov in vseh v mizarsko stroko spadajočih del.

Izvršitev solidna, vestna in natančna. Cene nizke. 11 26-20

Kaj podeli kavi lepo barvo in prijeten okus?

„Zvezdna“ in

„Ciril-Methodova“

kavina primes.

Kupovalke teh izdelkov dobivajo od Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani brezplačno mesečnik „Slovenska Gospodinja“.

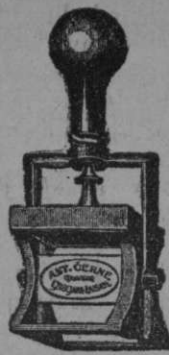
FR. STUPICA

v Ljubljani

Marije Terezije cesta šte. 1
in Valvazorjev trg šte. 6

priloga svojo zalogo najbolj priznanih slamoreznic, mlatilnic, vrtil, čistilnic, strojev za košnjo in obračanje sena.

Kmetovalci, ki rabijo pumpe in cevi za vodo, vino in gnojnice, pluge in brane, peči, štedilnike in poljedelsko orodje, so zagotovljeni najboljše postrežbe. Mlekarnam se priporočajo izvrstni posnemalniki in trpežne ročke za prenašanje in prevažanje mleka, traverze, železniške šine, vedno svež cement, strešna lepenka, štorja za strope, pločevina, nagrobni križi ter vse ključavničarsko, kovaško, kleparsko, stavbinsko, zidarsko, tesarsko in mizarsko orodje vedno v zalogi. (9) 26 20

Zavod za graviranje in izdelovanje kavcukastih štabiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.
Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štabilje za datum, vsakovrstni klišiji, monogrami itd. itd. 52 25
Ceniki gratis in franko.

Cenovnik zastoj in poštine prosto.
Največja in najbogatejša tvorniška zaloga priznana pravih švicarskih

Union-ur

31 52-29
katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaffhausen, Klassig in Glashütte.

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden
urur in trgovec
v Ljubljani
Prešernove ulice
nasproti frančiškanskemu samostanu.

Odlikovana
Prva kranj. tvornica klavirjev
Ljubljana, Hilšerjeve ulice št. 5
blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priloga svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52-24

Največja tvornica na jugu Avstrije
Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

C. in kr. dvorni založnik

papežev dvorni založnik

odlikovani
lekarnar

Gabrijel Piccoli

v Ljubljani, lekarna „pri angelju“, Dunajska cesta

priloga sledeče izkušene izdelke:

Želodčna odvajalna tinktura krepča želodec, vzbuja slast ter pospešuje prebavo in odprtje telesa 1 steklenica 20 h. — Železnato vino krepča malokrvne in nervozne osebe ter bledične in slabotne otroke. Polliterska steklenica 2 K. — Salmijakove pastile olajšujejo hripavost, razkrajajo sliz. 1 škatljica 20 h. — Malinčev sok, izboren naraven izdelek. Pomešan z vodo da za zdrave in bolne prijetno, žejno gazečo in zdravo pijačo. 1 kg steklenica K 1.50. — Antirrhemon (cvet proti trganju) je najboljšo sredstvo zoper reumatične boli. Bolni udje odrgnejo se s tem trikrat na dan. 1 steklenica 50 h.

Na razpolago je mnogo zahvalnih pisem. Ceniki se razpošiljajo brezplačno in franko.

Naročila se izvršujejo točno po povzetju. 16 26-18

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priloga kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitniške zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štabilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od najpriprostejše do najfinejše. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebšchine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznано dobro blago. Solidna in točna postrežba. 5 52-4